

EL MIRALL

Núm. 193

3 EUR

Opinió

Joan Guasp

• • •

Entrevista

*Maria Isabel
Ballester*

• • •

Itineraris

*El puig de
na Bauçana*

• • •

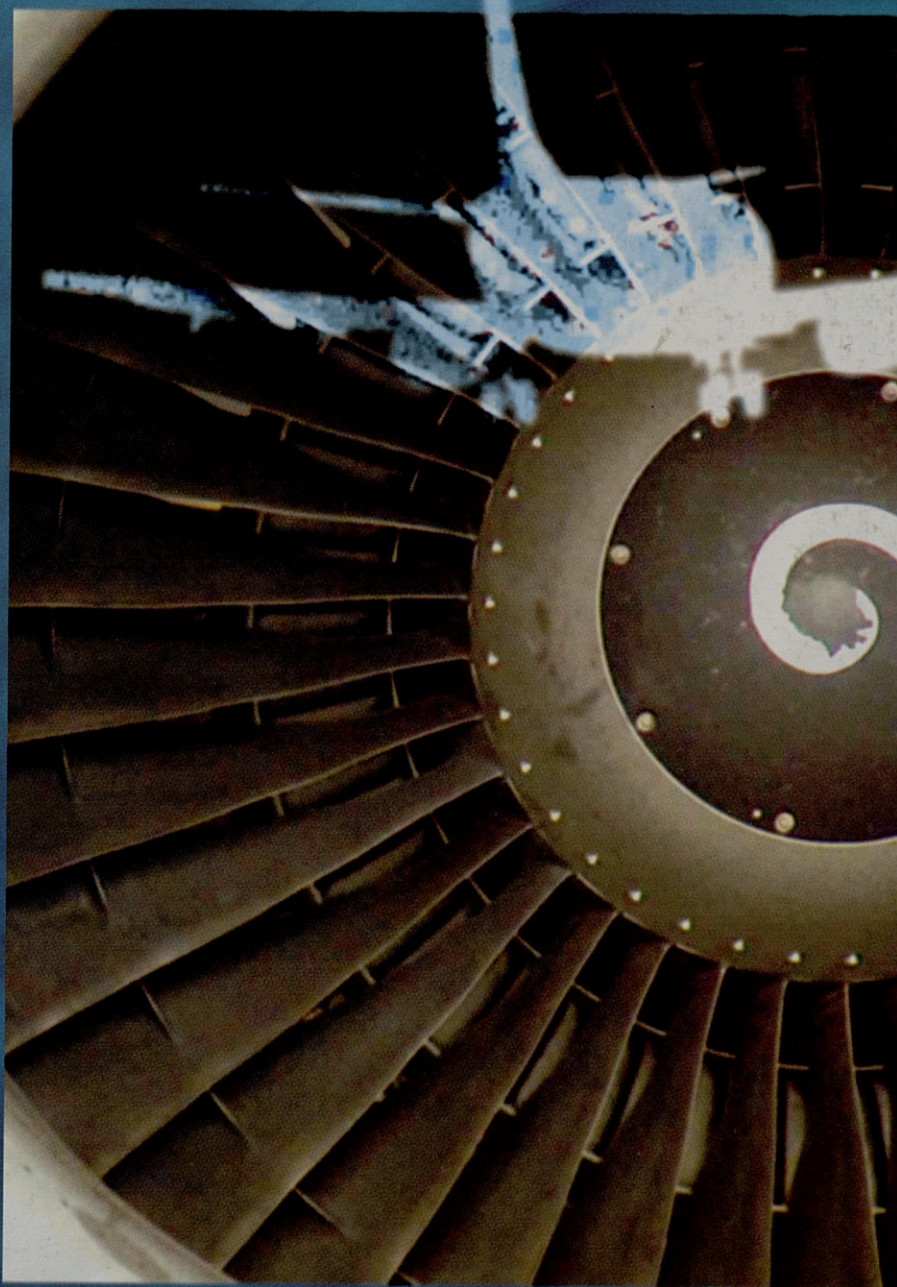
Art

• • •

Llibres

• • •

Cinefàgia

Dossier

*Quin és el vertader problema
de la crisi de l'aviació?*

ELS VERTADERS MONSTRES NO HABITEN EN ELS CONTES

Il·lustracions basades en dibuixos de nens víctimes d'abús sexual

DAVANT L'ABÚS INFANTIL, ACTUAU!

EL MALTRACTAMENT I L'ABÚS SEXUAL INFANTIL succeeixen al nostre entorn sense adonar-nos. Obriu els ulls i actuau amb responsabilitat.

Informau-vos-en a: www.asociacionrana.org · 971 42 58 00

Amb la col·laboració de:

EL MIRALL

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colonya

EDITORIAL

UNA DIVERSIFICACIÓ QUE CAL MANTENIR

4

DOSSIER

QUIN ÉS EL VERTADER PROBLEMA DE LA CRISI DE L'AVIACIÓ

5

OPINIÓ

JOAN GUASP

16

ENTREVISTA

ESTHER BALAGUER, M. ISABEL BALLESTER

18

MISCEL·LÀNIA

JAUME LLADÓ

26

EL SEMÀFOR

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS

27

LLIBRES

BIEL MESQUIDA

28

ART

JOSEP MARIA ALAMINOS, TOMEU VENTANYOL: L'ARQUITECTURA DEL PAISATGE

32

ITINERARIS

GASPAR VALERO. EL PUIG DE NA BAUÇANA

34

CINEFÀGIA

MATÍAS VALLÉS. EROTISME SENSE SEXE

40

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Novembre de 2008 · Núm. 193

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ del Pare Bartomeu Pou, 31, bxs.
07003 Palma

Adreça electrònica:
<http://www.ocb.cat>
comunicacio@ocb.cat

President:
Jaume Lladó

Director:
Josep Melià

Cap de redacció:
Esther Balaguer

Consell editorial:

Jaume Lladó
Josep Melià
Pere Bueno
Joan Guasp
Joan Miquel Chacon
Gabriel Matas
Macià Calafat

Publicitat:
Santi Adrover

Producció, administració
i publicitat:

Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
Omnium Cultural
C/ de la Diputació, 276 pral.
08009 Barcelona

Delegació a València:
Acció Cultural del País Valencià
C/ del Baró de Càrcer, 37
46001 València

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels autors.

Disseny
Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició
Ecogràfic

Impressió
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal
PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

510914720X

Una diversificació que cal mantenir

Editorial

Tothom sap que les Illes Balears són un país que, pel que fa a l'economia, se sosté bàsicament pel turisme. La nostra principal indústria és el turisme. Ara bé, el turisme en una accepció àmplia implica o pot implicar moltes més coses del que serien pròpiament els serveis hotelers. Quan parlem del turisme com a sector econòmic no tan sols parlem dels establiments dedicats a aquesta activitat, sinó també d'un conjunt d'empreses i de negocis que al voltant d'aquesta activitat han emergit i continuen en funcionament. El sector aeronàutic de les Balears seria un cas paradigmàtic d'això que comentam. Un cas, a més, que suposa una certa diversificació del nostre model productiu, ja que estam parlant d'un sector en què la innovació i el coneixement no són elements o continguts menors.

Les Balears, per la seva realitat geogràfica, tenen com a gran via d'entrada i de sortida els aeroports. El volum de passatgers dels nostres aeroports és d'unes dimensions prou significatives. Són moltíssimes les companyies que operen dins les nostres instal·lacions aeroportuàries. Unes companyies que es varen multiplicar a partir de la liberalització i de l'entrada en el mercat del baix cost. Aquesta conjuntura va provocar que les nostres illes es convertissin en seu d'importantes empreses del sector aeronàutic, serveixi el cas d'Spanair com a gran i important exemple d'aquesta expansió.

De cop, però, aquest sector ha entrat en una crisi profunda. Una crisi que, en primer lloc, s'explica per les contínues fluctuacions del preu del petroli, unes fluctuacions que tenen una repercussió enorme dins els comptes de resultats d'aquestes empreses i que a més són unes fluctuacions de difícil previsió. Una crisi que, en segon lloc, s'explica per l'efecte d'arrossegament que té per a totes les activitats econòmiques la frenada i caiguda del consum; si la gent gasta manco, això afecta a totes les empreses, també lògicament a les de viatges. Una crisi que, en tercer lloc, s'explica per una competència ferotge: els costs es mantenen i les ofertes dinamiten la situació de les empreses més assentades en el mercat, les empreses amb una plantilla més estable.

Si a aquest panorama s'hi afegeix un model de gestió aeroportuària absolutament centralitzat i poc flexible, ens adonarem de les dificultats per fer front als moments difícils que travessam en aquest subsector. La gestió dels aeroports esdevé un objectiu estratègic de la nostra economia, un objectiu estratègic com un element fonamental per poder fer atractiva la implantació i la continuïtat de companyies aèries al nostre territori. El model Aena és pura prehistòria dins els models europeus de gestió aeroportuària. El model Aena és un model que no ens permet dinamitzar les capacitats dels nostres aeroports per captar i fidelitzar inversions, *hubs* i empreses relacionades amb aquest món. La globalització ens obliga a tenir models de gestió flexibles i de reacció ràpida als canvis, i no models anquilosats en què les decisions es prenen de forma lenta i amb uns criteris en què l'interès particular dels aeroports de les Illes Balears brilla per la seva absència.

Vivim temps convulsos per a les empreses de passatgers d'avions i per als seus treballadors. Evidentment aquesta problemàtica té un vessant privat obvi, ja que cada empresa prendrà les decisions que trobi més adients en relació amb la ubicació de la seva seu o en relació amb el replantejament de la seva plantilla. Ara bé, també aquesta problemàtica té un vessant públic en el sentit que a les Balears els interessa continuar tenint una activitat important en aquest subsector, i des d'aquest punt de vista al Govern li pertoca fer propostes perquè les reestructuracions suposin una oportunitat per aprofundir i donar una empenta a aquest àmbit econòmic.

Quin és el vertader problema de la crisi de l'aviació?

Dossier

Ser el millor ja no és el més important

MANUEL PEDRO LÓPEZ

La resposta a aquest desastre actual hem de cercar-la en la irrupció de les empreses de capital risc en les companyies d'aviació i la falta de preparació dels directius per coexistir amb aquest tipus socis

Quan es tracta d'analitzar un problema és important deixar clar des de quin punt de vista s'està fent. La major part de les vegades pot arribar a semblar que es tracta de distints problemes depenent de qui estigui opinant.

En aquesta ocasió, tractaré d'exposar el punt de vista dels distints col·lectius de treballadors de Futura que, encara que integrats en grups molt diferenciats, en el cas que ens ocupa es troben immersos en un problema que els afecta igual

i participen d'una mateixa opinió que, a més, és molt diferent de l'opinió que tenen els directius del problema. D'altra banda, ha de quedar clar que en cap moment pretenc fer una anàlisi de la gestió econòmica ni empresarial, la meua intenció és incidir sobre la dimensió humana d'aquesta crisi i sobre la falta de sensibilitat que han demostrat els directius de Futura a l'hora de gestionar el tancament de la nostra empresa.

Per a nosaltres resulta impossible acceptar les explicacions que se'ns han donat sobre el que ha fet que Futura estigui en la situació actual de concurs de creditors. I ens resulta molt difícil creure el que se'ns conta perquè fins molt pocs mesos abans del tancament se'ns contava una pel·lícula completament distinta. Cal fer esment, és obligat, que el dia 10 d'abril d'enguany només cinc mesos abans que per decisió unilateral s'aturaren les operacions de Futura, la direcció de l'empresa va convocar tots els empleats i alguns convidats externs a una «reunió d'estratègia» que pretenia ser un aparador de les excel·lències d'una gestió que ens portaria, en pocs anys, a ser una referència en el món de l'aviació a Europa.

En el millor dels casos, vists els resultats, se'ls podria acusar d'ineptes, de ser els responsables d'una gestió nefasta que ha duit al tancament d'una empresa que sí que va ser en un altre temps una referència.

Caldria, arribats a aquest punt, preguntar-se què és allò que va canviar en Futura si els directius eren els mateixos que en aquell temps passat varen fer de Futura una empresa model. Basta només mirar enrere i veure com vàrem ser capaços de superar una crisi que va suposar el fi de moltes empre-

ses del nostre entorn. M'estic referint a la crisi que va seguir l'11 de setembre de 2001, de la qual, no tan sols vàrem ser capaços d'aprendre, sinó que en vàrem sortir molt reforçats pel bon fer de la gestora i l'empenta sense límits dels treballadors. I la resposta a aquest desastre actual hem de cercar-la en la irrupció de les empreses de capital risc en les companyies d'aviació i la falta de preparació dels directius per coexistir amb aquest tipus socis.

Les companyies d'aviació, en molts aspectes, tenen coses en comú amb un altre tipus d'empreses, però hi ha una sèrie de singularitats que les fan diferents. Conceptes com seguretat en vol, formació dels seus treballadors, normativa específica de treball i d'altres, fan que dirigir una empresa d'aquest tipus sigui una miqueta

més que invertir i obtenir beneficis. En un altre temps Futura venia això que s'ha anomenat *know-how*, quelcom així com l'*experiència i el saber fer*. Podíem vendre més car que d'altres perquè se suposava que veníem seguretat, professionalitat, bon fer. En més d'una ocasió vàrem poder sentir els nostres directors presumir d'això, i nosaltres, els treballadors, ens sentíem orgullosos de ser així. Però varen arribar a la nostra empresa les de *capital risc*, hi varen invertir i varen deixar clar que la seva inversió era per treure un benefici, no perquè fóssim els millors.

A final de 2001 es podien llegir les paraules del senyor Pané en un diari de les Balears dient que: allò important de Futura no era que poguéssim donar beneficis, sinó que del que ell estava orgullós era que Futura donava de menjar a més de

700 famílies. Eren altres temps, sens dubte. Ja a la primavera de 2004, quan feia un any i mig del desembarcament del capital extern, ja se'n varen veure les primeres conseqüències.

Per primera vegada es va començar a parlar de reducció de llocs de treball, de congelació de sous i d'altres mesures que reduïssin costos. Però curiosament es parlava, al mateix temps, d'ampliació de flota, de conceptes tan absurds com que si no es creixia estàvem condemnats a la desaparició. Als cercles pròxims a la direcció de l'empresa se sentia contínuament parlar que, si el nostre soci no treia un benefici, ens abandonaria i desapareixeríem. Qüestions que abans eren intocables com la seguretat en vol i la formació varen perdre protagonisme i varen passar a un segon pla. No donaven benefici i

costaven diners, i es varen limitar a fer el que era estrictament necessari per poder passar una inspecció de l'autoritat pertinent.

Va arribar el final de 2007 i el soci capitalista va vendre, i va vendre a un altre soci capitalista. Hi va haver repartiment de beneficis, i el nou soci va venir amb les mateixes premisses que l'anterior. La companyia va continuar creixent a un ritme que era sospitos. Es va expandir per Europa amb l'ober-

tura d'altres companyies filials alhora que, de manera deliberada, es tallava tota comunicació amb els treballadors i els seus representants. Ja no érem una família, de capital humà havíem passat a ser elements de producció.

Una sèrie de decisions empresarials, que la justícia s'encarregarà de dictaminar si varen ser fraudulentes o, simplement, causades per la manca de destresa d'uns empresaris ineptes, varen deixar Futura

descapitalitzada i sense opcions d'afrontar la crisi que patim actualment, i la conseqüència ha estat la que tots coneixem: mil dos-cents treballadors i les seves famílies sense el seu mitjà de guanyar-se la vida. Ni tan sols varen tenir la consideració de guardar un petit capital per pagar unes indemnitzacions que haurien fet un poc suportable aquesta situació.

Les poques explicacions que han donat no tan sols no han calmat l'angoixa de les persones que componem la família Futura, ans al contrari, ens han fet ser més conscients que ens han enganyat. Utilitzar la pujada del preu del combustible és un intent molt pobre i poc digne d'algú que ha estat directiu durant tant de temps. Precisament a Futura, pel seu tipus d'operació, aquesta pujada no l'ha afectada tant com a altres empreses del sector, i això ha quedat demostrat amb la documentació que se'ns ha proporcionat després del tancament.

Quasi vint anys d'esforç i de dedicació s'han volatilitzat sense remei i, encara així, tots ho hauríem assumit amb certa resignació si, almenys, haguéssim rebut una explicació amb un poquet d'humanitat per part de la nostra direcció. Però aquí tampoc no han sabut, els directius, estar a l'altura de les circumstàncies. Noblesa obliga, però cal ser noble, i això no és quelcom que estigui a l'abast de qualsevol.

***Manuel Pedro López és delegat LOLS de Sepla en el Comitè d'Empresa de Futura i cap de la secció sindical de Sepla a Futura.**

Cream espais per conviure

Roldan
Cream espais per conviure

971 763 666 • www.rolan.es

La crisi del sector aeri balear

PERE BRUNET

És un factor nou la crisi actual en el sector aeri balear? És la primera vegada que es planteja aquesta situació a les nostres illes? Quina n'és la causa? Obeeix a l'actual conjuntura de crisi econòmica generalitzada, o deriva dels moviments terriblement inflacionistes i fluctuants del preu del petroli? Què té a veure en aquesta situació l'aparició de les companyies anomenades a baix cost? Suposa això un problema d'excés d'oferta i, per tant, de depredació derivat de la competitivitat natural del mercat? Són molts els interrogants que s'obren davant un procés que no ha fet més que començar i que a tothom causa una lògica inquietud pel fet de tenir la percepció que ens trobam tan sols en el començament d'un llarg procés.

Qualsevol ciutadà d'una certa edat de les Illes Balears reconeixerà sense cap dubte que el tancament d'una companyia aèria en el nostre entorn no és res nou, sinó que, molt al contrari, és un procés habitual, cíclic i repetitiu a l'inici de cada un dels períodes de crisi econòmica viscuts en els darrers trenta anys, el tret de sortida dels quals ha estat des de l'any 1973 un augment espectacular del preu del petroli.

El naixement del sector aeri de les Balears coincideix de manera inseparable amb el començament del boom turístic del final dels anys cinquanta. En aquells moments es varen constituir amb la finalitat de dur el turisme que va generar allò que actualment és el primer motor industrial de la nostra economia. Empreses com Spantax, TransEuropa, TAE i Air Spain varen formar la primera generació de companyies aèries que avui formen part de la nostra història, però que sens dubte varen crear el teixit industrial actual del qual han format

part un gran nombre de treballadors de la nostra comunitat. Moltes de les persones que hem treballat en aquest sector som fills o familiars al seu torn de treballadors que varen formar part d'aquestes empreses, i que, en l'actualitat, en un microcosmos empresarial amb epicentre a l'aeroport, formam part d'aquesta gran família de treballadors del sector aeri de les Balears. Aquelles empreses varen caure en començar les primeres crisis del petroli, i varen ser substituïdes per altres de noves, nodrides per pràcticament el mateix cabal humà, renovat, això sí, com a conseqüència de la selecció derivada de les normes del mercat de treball. En la primera de les, des de llavors, cíclics renovacions del sector, s'hi varen quedar, com sempre, els més desfavorits, els col·lectius més desprotegits, el personal més «inadequat».

Altres empreses varen néixer en esclatar el nou cicle econòmic. Air Europa, LTE, Spanair, Viva Air, Nortjet, Meridiana, Centenial, BCM varen ser participants de l'eufòria del sector de principi dels anys noranta. La meitat d'aquestes van desaparèixer posteriorment al llarg de la crisi de mitjan decenni dels noranta.

Les que varen poder superar aquell daltabaix les veim ara trontollar i desaparèixer després d'un sorprenent període d'expansió que va començar l'any 2002 i que ha durat fins a l'actualitat.

Segurament podria ser aventurat pensar que hi ha una causa comuna que afecti especialment el sector aeri de les Balears cada vegada que s'inicia un cicle de recessió, perquè amb cada una de les distintes empreses anteriorment esmen-

Les empreses que s'han sabut refermar mitjançant la creació d'un patrimoni adequat són les que precisament, no tan sols trampegen la situació, sinó que són capaces d'acabar l'any declarant beneficis

tades es podria escriure una història diferent, però certament no és difícil extreure un comú denominador de totes, que consistiria o bé en una mateixa línia d'actuació empresarial que tendiria a evitar les inversions o la creació d'actius a les empreses a través d'una escassa capitalització inicial, o bé perquè senzillament no s'apliquen a la pròpia empresa els beneficis obtinguts. Política aquesta, al seu torn, derivada de la por d'invertir amb valentia en un sector amb uns costos certament elevats i terriblement fluctuants, presoner d'uns marges de benefici molt ajustats.

De tot això s'han derivat històricament dues conseqüències: la dependència de les companyies aèries mallorquines en l'obtenció dels beneficis que garanteixin la seva supervivència d'uns costos de difícil control, i l'extremada fragilitat que tenen com a conseqüència del seu escàs patrimoni amb el qual afrontar o finançar precisament els temps difícils. No cal ser un expert per comprovar com, avui dia, les empreses que s'han sabut refermar mitjançant la creació d'un patrimoni adequat són les que precisament, no tan sols trampegen la situació, sinó que són ca-

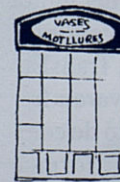
paces d'acabar l'any declarant beneficis.

Tanmateix, a aquesta històrica panoràmica s'hi ha afegit en el present una nova circumstància d'especial rellevància, i que consisteix en la transformació que ha patit el mercat aeri. La irrupció de les denominades companyies de baix cost, la creació de rutes regulars a les destinacions turístiques a preus cada vegada més assequibles i la seva explotació per part de companyies aèries d'una sòlida constitució, així com la fàcil adquisició dels bitllets a través d'Internet, han exclòs a poc a poc els vols denominats xàrter dels paquets de vacances, que, això no obstant, ara triomfen a les destinacions ibero-americanes amb origen a Madrid. Tot això pot derivar, si no s'hi posa remei d'alguna manera, en l'exclusió de les companyies aèries mallorquines del negoci del transport de turistes a les nostres illes, del qual ja s'havien vist desplaçades en els darrers anys, marginades a cercar negoci en altres països ocupant la producció que no podia ser assumida amb els recursos propis d'altres companyies estrangeres (les denominades operacions de *wet lease*). Aquesta situació suposaria l'extinció del sector aeri balear, que, en veure ocupat el seu mercat natural de transportar turistes a les nostres illes per aquestes noves companyies molt més sòlides i competitives, seria incapaç en aquesta ocasió de regenerar-se quan comenci un nou cicle més favorable.

Consider, per tant, prioritari la necessitat de fer dues reflexions

"Encara queden botigues"

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 721 483 - Fax 971 719 312 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

ARA TAMBÉ
PREMSA I PAPERERIA

amb vista al futur. En primer lloc, cal replantejar les polítiques empresarials que repetidament s'han demostrat fracassades a l'hora de refermar el nostre sector aeri. Les successives reformes legislatives del mercat de treball, i les consecutives seleccions de personal i acomodació de salaris que ha propiciat el progressiu tancament de companyies aèries, s'han demostrat completament ineficaces per solucionar el problema de competitivitat i la falta de solidesa financera de les nostres empreses.

Per això, són necessàries polítiques legislatives i de control que garanteixin la inversió i el desenvolupament de les futures companyies aèries a fi de crear un veritable teixit productiu estable, durador i competitiu respecte de la qualitat que ofereixen les empreses d'altres països els ciutadans dels quals rebem cada estiu. En segon lloc, i això correspon indubtablement a totes les institucions de les nostres illes, hem de cuidar el nostre sector aeri i lluitar per no perdre la quota de mercat que

li és característica, perquè, en cas contrari, el transport dels turistes que mouen l'economia de les Balears quedarà en mans alienes als nostres interessos propis, i així perillaran els llocs de treball de milers de famílies mallorquines que al seu dia, amb el seu esforç i sacrifici, varen impulsar el naixement i el desenvolupament del principal motor de la nostra economia: el turisme.

**Alejandro Juárez és responsable de la secció sindical CCOO-Futura.*

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

Cal més perspectiva i més confiança

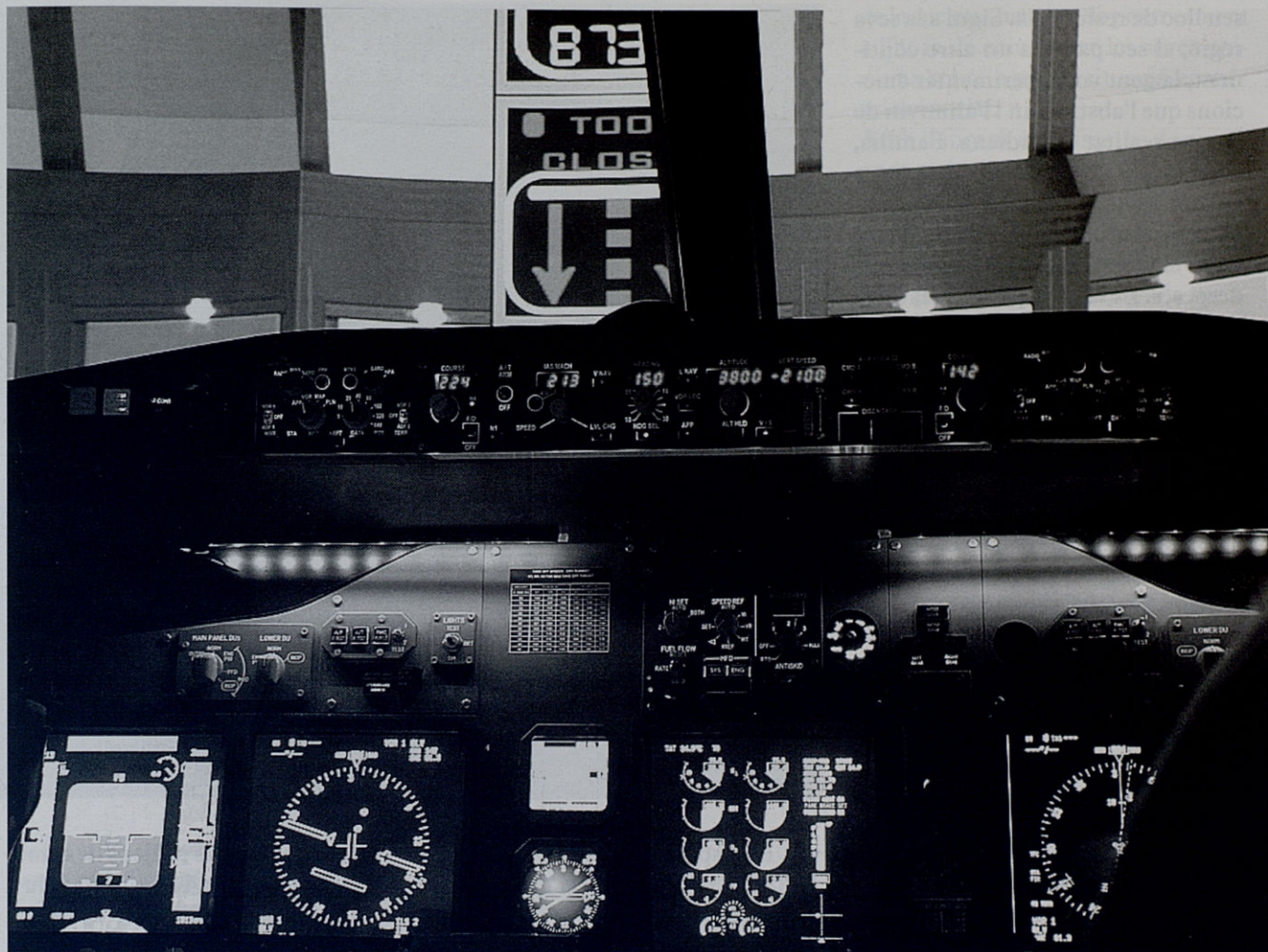
ANTONI MUNAR

Aquesta contracció de l'activitat no és nova. Succeeix cada vegada que el sistema es passa de rosca i necessita amagrir-se un poc.

El transport aeri és una peça clau per al desenvolupament del turisme. La revolució esdevinguda en els darrers anys amb l'aplicació de nous sistemes de gestió i comercialització ha permès un creixement espectacular dels moviments turístics a tot el món. Les estadístiques de viatgers no s'han aturat de créixer malgrat els inconvenients en matèria de retards, filtres de seguretat i les incomoditats que gene-

ren uns aeroports freqüentment desbordats per hordes humanes que posen en evidència la manca d'actualització de les seves instal·lacions. Es fa difícil sostreure's a les ganes de viatjar quan abunden tantes línies aèries que posen a l'abast de quasi totes les economies familiars la possibilitat d'anar a qualsevol indret del món. En aquest sentit, es pot afirmar que el transport aeri és el que realment

ha possibilitat la desitjada socialització de la mobilitat de les persones.

De cop i volta, el sector, com tota la resta, ha vist capgirada la seva situació de bonança a causa d'una crisi financera global que ha paralytitzat una bona part de la demanda. Amb aquesta contracció de l'activitat, les companyies amb dèficit de finançament, erròniament dimensionades o no ben gestionades, són expulsades del mercat. Això no és nou. Succeeix cada vegada que el sistema es passa de rosca i necessita amagrir-se un poc. Es diu que la crisi actual és distinta i més greu que totes les passades amb anterioritat. És possible que així sigui, però em resistesc a caure dins aquesta mena de pessimisme col·lectiu que s'estén com una taca d'oli pertot arreu.

El raonament de la meua resistència es basa en una sèrie de supòsits que pens que val la pena tenir en compte. En primer lloc, descart la

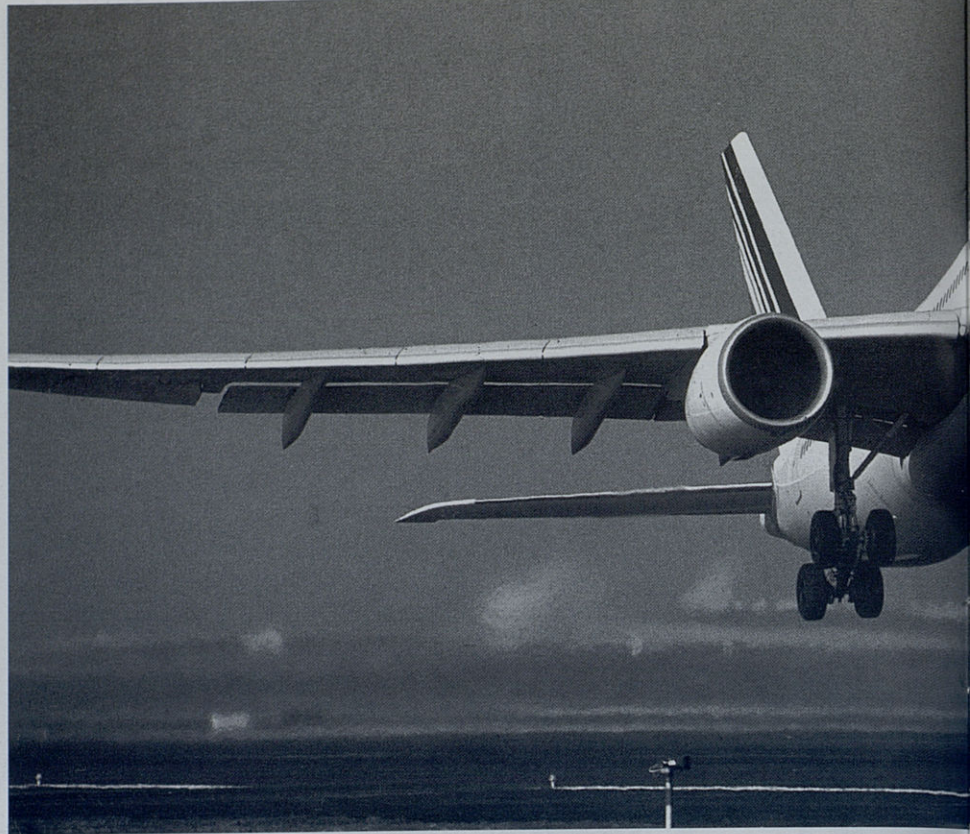
possibilitat que la crisi financera i econòmica actual es perllongui fins que arribi a paralytizar el sistema de forma completa. Això no és possible perquè es donaria el caos social total. No m'ho puc imaginar. Accept que les turbulències actuals canviaran molts de conceptes i premisses, i que, mentre duri el procés, una part dels agents socials i econòmics se'n veurà greument afectada; però, com deia abans, el que està passant no és cap novetat, respon a una freqüència cíclica, i fins i tot em permet afirmar que resulta convenient, ja que el sistema en sortirà fortificat. A la llarga, com es diu vulgarment, no és saludable una situació en què el més beneït fa rellotges.

En segon lloc, dels temps que ens ha tocat viure, el canvi n'és un dels elements més característics. En cap època anterior les coses canviaven tan ràpidament com ara. Allò que avui és, demà ha deixat de ser. La gent té tendència a oblidar més

aviat que abans. Record que, quan hi va haver la guerra del golf Pèrsic, els atemptats de les torres bessones, la febre de l'aviram, el tsunami a l'Índic o la mateixa guerra de l'Iraq, pareixia que les seves conseqüències serien molt difícils de superar; en canvi, els seus impactes varen passar més aviat que de pressa. El que vull dir és que, malgrat els efectes negatius que tots els desastres esmentats varen tenir sobre el turisme i altres sectors, passat un cert temps, la situació tornà a la normalitat. Tot i que aquesta crisi sembla que té més caràcter estructural que conjuntural, intuec que el seu temps de durada serà més curt que el previst per la major part dels entesos.

En tercer lloc, cal recordar que per als ciutadans de les societats avançades o en vies de desenvolupament viatjar no és un luxe, és una necessitat bàsica. Es desitja sortir de la rutina diària, i no hi ha res millor que una escapada fora del

seu lloc de residència. Sigui a la seva regió, al seu país o a un altre continent, la gent vol experimentar emocions que l'abstreguin i l'allunyin de la seva realitat quotidiana. Família, plaer, negoci o qualsevol altre tipus de motivació empenyeran les persones a viatjar, encara que hagin de retallar el nombre d'estades o les seves despeses. És veritat que els més afectats per la situació actual probablement no podran viatjar com ho feien habitualment, però segur que s'ho faran per tal de continuar tenint alguns dies de vacances encara que sigui a les destinacions més properes. En quart lloc, l'experiència acumulada per les companyies aèries els ajudarà a formular les estratègies més avinents per tal d'afrontar la crisi. Més cura en les despeses, sense que la seguretat —el seu valor més apreciat— se'n vegi afectada; revisió i substitució de freqüències i destinacions deficitàries; més atenció personal al client; eliminació d'allò superflu, i una millor eficiència i eficàcia en la gestió de tots el processos, seran, probablement, les seves principals línies estratègiques d'actuació. Com sempre passa, els que superin aquest examen imprevist es mantindran en el mer-

cat. El suspesos hauran de plegar veles i anar-se'n, amb tot el drama social que això comporta. A la nostra comunitat, aquest drama afecta un grup nombrós de persones,

i el seu eco diari als mitjans de comunicació magnifica la situació i du a una indesitjable percepció de deteriorament de la realitat econòmica i social que no ajuda gens ni mica a

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. i Fax 971 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)
quart_creixent@palma.infotelecom.es

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

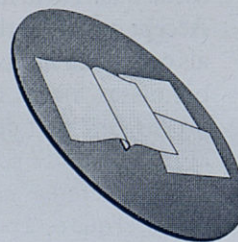
LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

arts
xisco
gràfiques

Tel. / fax: 971 475 754

millorar-la. La depressió s'ha de combatre amb l'arma d'una acurada informació que situï el problema en els seus límits justs; si no es fa així, ens arriscam a generar una espiral de des-

confiança que va en la direcció contrària a la solució del problema. S'haurien d'evitar generalitzacions pejoratives de barra de cafè, i les persones que tenen un cert ressò en el si

de la societat haurien de posar esment a l'hora de comunicar les seves opinions sobre aquesta situació econòmica i social.

Acab llançant un missatge de confiança amb vista al futur més immediat. És probable que l'hivern que just hem començat sigui fred –no tan sols des del vessant climatològic–, però pel que fa a la temporada turística de l'any que ve, som de l'opinió que el nombre de persones que ens visitaran no diferirà gaire del que hem aconseguit enguany. Gastaran un poc manco i és probable que acurcin una mica les estades, però vindran. Em pronuncii amb aquesta fermesa perquè, segons la meua manera de veure-ho, el proper serà l'any de les destinacions situades a distàncies curtes. La nostra comunitat es troba dins aquesta gamma i sens dubte seguirà essent un dels millors refugis per a les vacances dels europeus, espanyols inclosos. En resum, a l'hora d'emetre opinions sobre el moment crític que sofrem, cal tenir un poc més de perspectiva i més confiança. Després de les tempestes, sempre vénen les bonances.

**Antoni Munar és consultor turístic.*

Metges especialistes en oftalmologia

C/ d'Anselm Turmeda, 10. Palma (Mallorca)
 Tel. 971 20 15 12 - 971 29 47 44 - 971 29 54 50
 Fax 971 75 52 38
 A/e: iom@iom.es

Mallorquins i catalans

JOAN GUASP

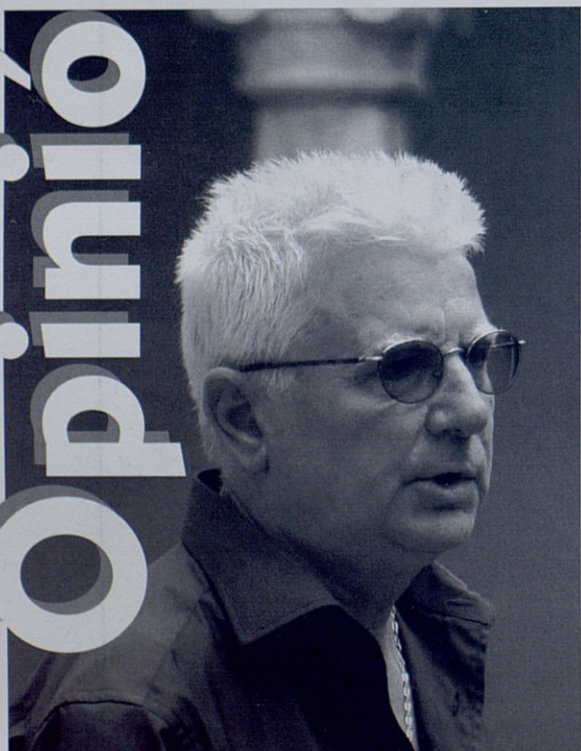
Mallorquins i catalans, valencians i menorquins, eivissencs i alacantins, etcètera, altres etcèteres i tots els etcèteres que es vulguin esmentar d'arreu dels nostres països, tots som el mateix.

Mentre no entenguem i acceptem aquesta realitat essencial del nostre poble catalanoparlant, anirem pel camí equivocat.

Més enllà d'aquella vulgar frivolidat—o digau-li com vulgueu—de Tomeu Penya, aquell *hit* musical dels anys vuitanta que feia referència a cans i gossos, a barrets i capells, on tot era buidor, amb una lletra i un ritme del tot plebeu i enganxós, haurem de lluitar per dur a la pràctica aquesta unitat no tan sols lingüística, sinó també cultural i política, sobretot política, que significa el conjunt dels Països Catalans com el que són: una sola nació. Si els catalanoparlants existim, existim com a nació diferenciada. Pot ser que no sigui gaire millor, però de cap manera pitjor que cap altra. Som com som, i així ho hem d'acceptar i assumir. I potenciar.

Ho dic perquè dels tres països que conformam la Nació: Principat de Catalunya, País Valencià i Illes Balears, som nosaltres, els illencs, els que tenim més les de perdre. La primera perquè som els més petits, i la segona perquè estam aïllats. Tot plegat ens fa més febles. I és en la feblesa quantitativa on hem de trobar el grau d'intel·ligència suficient per deixar-nos sentir i fer-nos veure. Com? A través, en primer lloc, de la paraula: si som catalanoparlants, actuem com catalanoparlants, facem ús de la nostra llengua en tot moment i a tot indret. No hi renunciem mai, sigui on sigui i davant qui sigui. Parlar la nostra llengua, la llengua pròpia, la catalana, és potenciar la nostra identitat individual i col·lectiva. En segon lloc, a través de la nostra obra: siguem

creatius, facem la feina ben feta, que la qualitat sigui la nostra divisa. Tot això, tot plegat, ens farà importants, ens donarà prestigi, farà possible que no se'ns deixi arraconats com ja hi estam ara mateix en gairebé tots els aspectes de la vida pública social, cultural i política. I ho dic fent referència als Països Catalans. La mateixa importància té ser del Mercadal de Menorca

que ser de Falset al Priorat. Tots som iguals, o de res serveix el nostre esforç personal, la nostra lluita diària conjunta. I és que sovint, des d'aquí, tenim

Opinió

la sensació que se'ns margina, que se'ns té del tot oblidats, com si no pertanyéssim a la mateixa nació. Els artistes, de manera especial els escriptors, dramaturgs, poetes i narradors, veuen com la seva obra és menys tinguda dins l'àmbit catalano-parlant mateix. Això no és just. No acceptem ser la perifèria moral i cultural de la nació, per allò que som la perifèria geogràfica. Una cosa no ha de tenir res a veure amb l'al-

tra. Mallorquins i catalans (i valencians) som el mateix poble, el mateix esperit, la mateixa ambició nacio-

nal i política. La fragmentació de la nostra nació en tres *comunitats* ens va fer molt mal. Portem a la pràctica la veritable realitat: totes tres *comunitats* en formam una de sola. Aquí és on hem de picar pedra, on hem de treballar de valent i on hem de mostrar-nos al món. Som el que som, que ningú de fora no ens digui com hem de ser, adulterant la nostra condició natural.

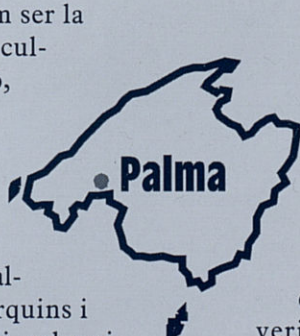
Faig referència especial a nosaltres, els mallorquins, els illencs, perquè l'equivocació més gran que podríem cometre seria allunyar-nos de Catalunya, del Principat, fer-nos el fatxenda pensant-nos ser més importants que ningú i que podem caminar tots sols pel nostre compte. Sembla —només ho sembla— que els valencians l'han comesa, aquesta

segurada i llibertat política absoluta, quan el Principat, el País Valencià i nosaltres formem un estat europeu pròsper i sòlid. Aquest és el camí, aquest és l'objectiu, no n'hi ha d'altre.

Ja sé que això pot coure a algú del meu redol, però els mallorquins —els illencs— sense els catalans som, políticament, moralment i culturalment, uns desgraciats: una gent que viu en desgràcia, en mans d'altri, a les urpes del llop. També, per descomptat, i de manera superlativa, serem uns desgraciats econòmicament. El turisme és un petit arbust que té necessitat d'arrels robustes on aferrar-se per mantenir-se viu i esponerós: si s'allunya de la seva mare naturalesa, es mustia, s'asseca i es mor. Ens cal ser catalans per mantenir la nostra mallorquinitat: això és el que compta de veritat. Ens cal caminar junts per tal d'assolir el nostre objectiu. En el cas contrari, que és l'actual, que cadascú vagi a la seva, seguirem per sempre sense superar la insaciable i profunda espoliació a la qual estam abocats: política, cultural i econòmica.

Els mallorquins i els catalans (i, naturalment, els valencians) som la mateixa gent, amb les modalitats lingüístiques i culturals que es vulguin: tenim la mateixa identitat, la mateixa llengua, la mateixa cultura. Llàstima que tinguem també la mateixa por, la mateixa submissió i la mateixa falta de coratge.

equivocació. No siguem, o no semblem, tan ases com ells, com alguns d'ells. Només tindrem veritable autonomia —que encara no sabem quin és el verdader significat del concepte autonomia?—, independència as-

La revista per als més joves
feta a les Illes

VISITA'NS
AL WEB

www.esquix.cat

subscriu-t hi!

M. Isabel Ballester

«He aportat el meu granet d'arena a
aquesta ciutat que tant estimo»

ESTHER BALAGUER

Entrevista

M. Isabel Ballester és escultora i té un ampli currículum d'exposicions a diferents països del món. La filla del pintor mallorquí Cándido Ballester ha heretat la mateixa passió que el seu pare posa als quadres. Nascuda a Argentina, M. Isabel fa més de 30 anys que viu a Mallorca; aquí és on va encaminar la seva carrera estudiant a l'Escola d'Art i Oficis l'any 1979, on va fer les primeres passes en el món de l'escultura i on ha crescut professionalment fins a arribar a ser tot un referent en l'escultura mallorquina i internacional.

Del seu taller al barri antic de Palma han sortit obres com l'escultura de Jafudà Cresques de la plaça del Temple, o els gegants de la seu del Consell Insular, o les escultures que formen l'exposició «La paraula als dits», que es pot veure a Can Alcover - Espai de Cultura fins al proper 19 de desembre.

FOTOS: El Mirall.

Així com havíem quedat, a les cinc i mitja arrib al seu taller. Mentre recorria els carrers del barri antic pensava què se li pot demanar a una escultora. Què era el que, almenys jo, volia saber. Vaig adonar-me que allò que més ganes em feia era conèixer-ne l'essència, allò

seu, i escoltant una bona emissora de música clàssica a la seva petita ràdio, m'espera M. Isabel, relaxada, amb els dits encara polsosos, i amb la predisposició que sempre tenen les bones persones.

Què és l'escultura?, què té que un pot dedicar-li la vida sencera?

L'escultura és una manera de viure, forma part d'alguna

aquesta. No concep la vida sense crear, sense estar aquí, al meu taller. Per mi allò més important és tenir el privilegi de poder treballar en allò que m'agrada, en allò que sent, en allò que necessit fer.

Sempre he sentit dir a artistes que la part més difícil del procés creatiu no és tant aconseguir transmetre la idea que portes al cap, sinó tenir aquesta idea. Com s'escull un tema sobre el qual has de treballar quan encara no és res, com te'n planteges la gènesi?

Això depèn, tu et pots enfrontar amb el material sense una idea pre-

«Jo som de les que sempre pensen que l'art ha de ser tan lliure com sigui possible»

més bàsic i poc enrevessat que tot-hom voldria demanar. Dins de la pols que desprèn un ofici com el

cosa tan intrínseca a la meua existència que pens que no podria fer feina d'una altra cosa que no fos

GRUP AVA

Viajes

Martel

BAL. 029 M/D

**PONT DE
LA CONSTITUCIÓ**

BERLÍN del 05 al 09 de desembre 685 EUROS
MUNIC del 05 al 09 de desembre 620 EUROS
VIENA del 05 al 09 de desembre 650 EUROS
GRANADA del 05 al 08 de desembre 505 EUROS
SEVILLA del 06 al 08 de desembre 316 EUROS
LISBOA del 05 al 08 de desembre 487 EUROS
PRAGA del 05 al 08 de desembre 625 EUROS
MALTA del 05 al 08 de desembre 520 EUROS

**ESPECIAL CAP D'ANY A LAPÒNIA · VOL DES DE PALMA
del 28 de desembre al 2 de gener 1.845 EUROS**

CONSULTA-NE MÉS INFORMACIÓ

Oms, 50 · Ap. de correus 696 · 07003 · Palma (Mallorca) · Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42

A/e: ventas@viajesmartel.com

concebuda, o esculls alguna cosa que et commou, que t'interessa, que t'agrada, que et fa mal, i a partir d'aquí comença el diàleg amb el material, i el material també t'aporta, t'exposa les seves limitacions, és com un diàleg entre el material i tu.

O sigui que els materials i els temes, les sensacions que un vol transmetre, guarden una estreta relació.

Exacte. Jo bàsicament començ a fer feina amb modelats de fang. M'agrada molt perquè és com una carícia, una carícia que es pot emprar fins i tot per tractar un tema dur. A diferència de treballar la pedra, en què ets brusc, impulsiu i fins i tot agressiu, amb el fang ets suau, delicat, amorós, hi ha més joc de formes, és més seductora, també.

I xerrant de gènesi, explica'ns com va ser la de l'exposició «La paraula als dits», que encara es pot veure a Can Alcover.

L'ànima *mater* d'aquest projecte és Elisenda Farré, la directora de Can Alcover. El dia de la inauguració de

la Casa Museu parlava amb ella i les dues miràvem el jardí. Record que vaig dir: «Quin lloc més ideal per fer-hi una exposició d'escultures!», i ella va respondre: «Idò a mi m'agradaria que aquí es fessin exposicions d'escultures». «Som escultora», vaig dir; «I jo la directora d'aquest centre», va dir ella [riu].

A partir d'aquell moment decidim dedicar l'exposició a Joan Alcover, i jo accept fer-la encantada perquè la seva poesia m'entusiasma. Hem treballat conjuntament en tot moment i per a mi ha estat una experiència molt bonica i agradable.

Com faries un breu recorregut visual per l'exposició?

Tenim *La Balanguera*, òbviament inspirada en el poema homònim, que, per cert, em sembla molt fort i molt bell; *El faune mutilat*, i una peça que m'agrada especialment per la seva complexitat, que és l'anomenada *Dol*. Vaig escollir una frase que diu «Per tancar la porta oberta cal que "forcegi" contra el vent»; com una pregunta llançada a l'aire: «He de lluitar contra el destí; val la pena?, si el vent és més fort que jo.»

Després vaig incorporar-hi aquestes dues barques, perquè també hi ha un fragment del poema que s'anomena «Foraster a Mallorca» en què diu que és trist haver de partir de la ciutat per anar a una altra on ningú no t'espera, on ningú no t'estima. Aquestes dues pasteres encaixen perfectament en la situació d'avui dia.

Hi ha també *Enyorança...* Són temes que no trob aliens a la meua obra. Jo llegesc els poemes de Joan Alcover i no és un desconegut per a mi; hi ha alguna cosa en comú, m'identifico sobretot amb aquestes elegies en què parla del dolor i la pèrdua, la nostàlgia, la melancolia, en què parla de soledat.

Jafudà Cresques, els gegants de la seu del Consell de Mallorca, Joan Alcover... La teua obra camina en paral·lel amb el nostre passat i la nostra tradició. Com et fa sentir això de ser la imatge artística d'unes senyes d'identitat que són tan especials per a la teua família?

Jo vaig néixer a Argentina, però mon pare és mallorquí i fa més de 30 anys que visc aquí. És una terra que estimo. Estimo el barri antic, sense el qual no

CASAL SOLLERIC

PLANTA NOBLE
ANTONI FERRAGUT
Retrospectiva
Novembre 2008 - gener 2009

PLANTA ENTRESOL
JOAN-RAMON BONET
Fotografia 1973-2008
Novembre 2008 - gener 2009

ESPAI QUATRE I PLANTA BAIXA
JAVIER PÉREZ
Objetos del deseo
Novembre 2008 - gener 2009

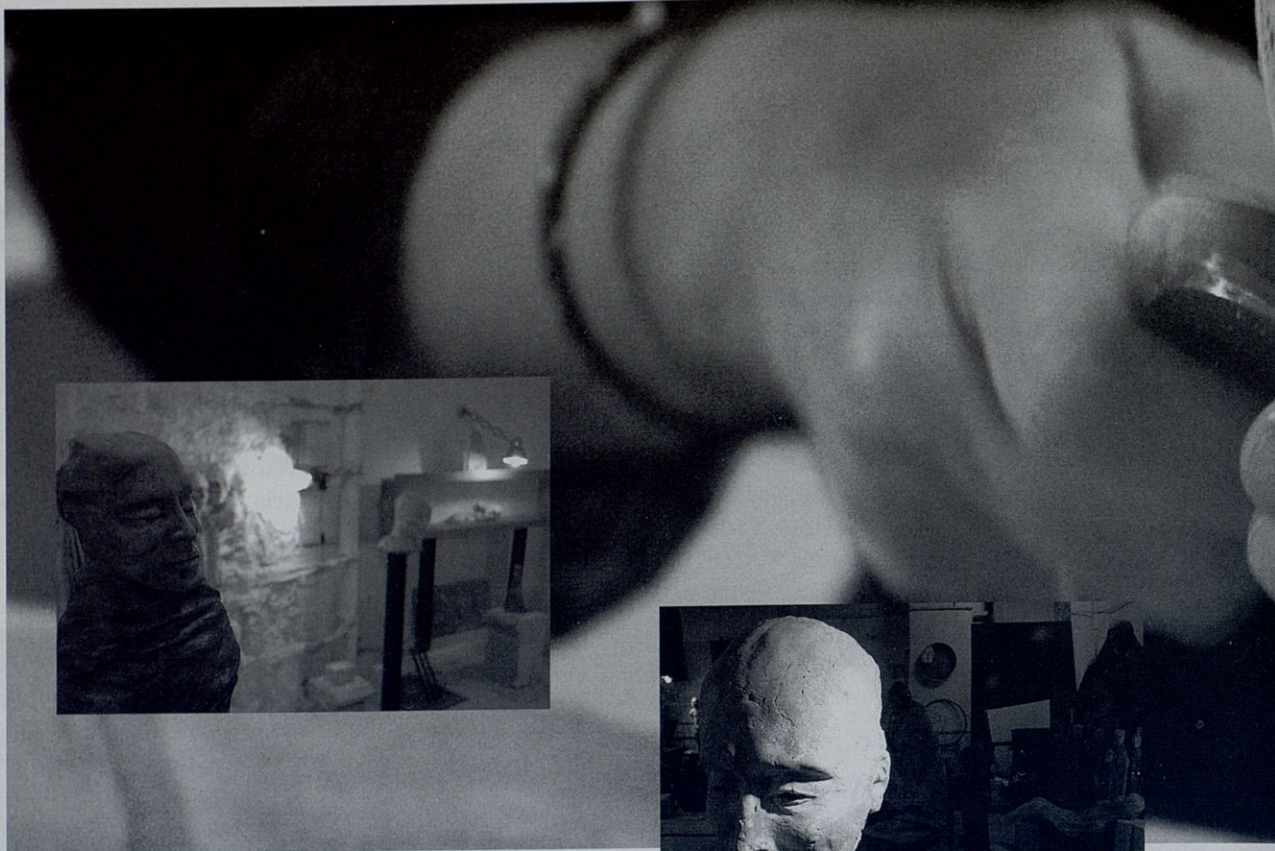
PATI
CERTAMEN D'ARQUITECTURA JOVE 2008
novembre - desembre

SES VOLTES

JOAN BENNÀSSAR
Mallorca eròtica
Novembre 2008 - gener 2009

Ajuntament de Palma

Passeig del Born, 27. 07012 Palma, Mallorca - Illes Balears Tel. 00 34 971 72 20 92. Fax 00 34 971 71 84 98. E-mail: solleric@aj-palma.es

tenc sentit, és com si me'l sentís meu. He madurat aquí, he desenvolupat la meua obra aquí... Jo anava cap a la cirurgia, i mira, puc dir que aquí m'he trobat a mi mateixa i aquest bell camí de l'escultura. Això ho he d'agrair a Mallorca.

A més els Ballester teniu tots una relació molt especial i molt artística també amb Mallorca. Família de pintors, escriptors de teatre, escultors..., que fa trenta anys s'instal·len a l'illa, i tu acabes esculpint l'estàtua dedicada a Jafudà Cresques, que avui reposa a la plaça del Temple, just

davant la casa on va néixer el teu pare.

Sí, la part curiosa del cas és que jo no vaig intervenir en cap moment en aquesta decisió. Són les voltes que fa la vida. Era clar que havia de situar-se al barri del call jueu, i varen triar aquesta plaça com a lloc idoni.

A la feina tan perfecta, tan meticulosa, tan reposada..., deu costar trobar-hi un final, m'imagín que pots dedicar-hi un temps gairebé infinit. Com funciona això?,

quin temps es pot dedicar a una obra?

Això és relatiu, i efectivament una decisió complicada. Pots passar de dues setmanes a dos anys. Per mi és important no solapar els projectes, que cada obra tenguí el seu inici i el seu final sense interferències, sense canvis d'estat d'ànim. Com tu dius, el que realment costa és acabar; és el paradigma de tota la humanitat, sempre ens costa donar les coses per acabades. Tot i així arriba aquell dia il·luminat en

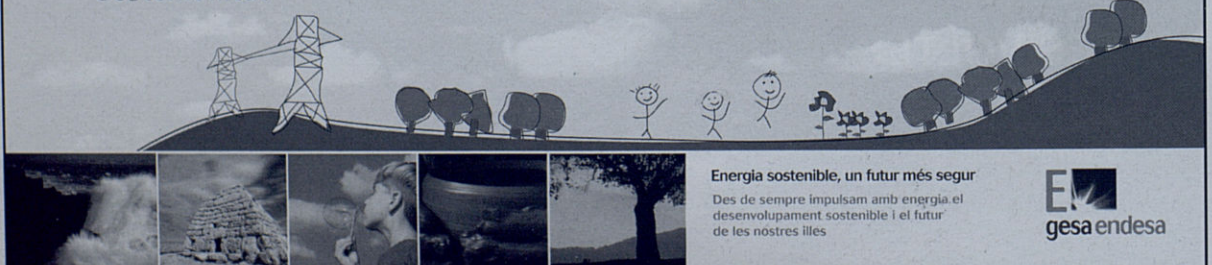
Més de 150 anys cuidant el nostre futur

Sostenibilitat

força

arrels

futur

Energia sostenible, un futur més segur
Des de sempre impulsam amb energia el desenvolupament sostenible i el futur de les nostres illes

E
gesa endesa

què trobes que ho has de fer, i és així, l'acabes.

O ho dicta el calendari. És una feina que et pot estressar alguna vegada?

És clar que sí! Hi ha períodes de nul·litat absoluta, de recessió, i els has de treure endavant continuant fent feina. A més, faig feina aquí i del que m'agrada, i no tenc horaris, però de ben segur que faig més hores de les que estan establertes al panorama laboral actual, això sí, no són totes estressants, però n'hi ha, i tant que n'hi ha.

I després d'haver aconseguit viure d'allò que t'agrada i d'haver assolit la fita més complicada, queda el plaer de transmetre els coneixements als qui comparteixen els teus somnis. Què penses del món de la docència? Complementa la teva part creativa?

M'agrada molt. Feim els cursos aquí, al taller, i la veritat és que no ho deixaria per res. La meua feina és molt solitària, i poder compartir allò que saps amb els altres sempre és agradable. M'és molt sa uns dies a la setmana fer feina en grup, ho gaudesc molt

i, a més, tot i que ja sé que és un tòpic, s'apren moltíssim dels alumnes; veus que hi ha errades, complicacions, dubtes que a tu mai se t'havien plantejat i que igualment has de resoldre.

Repasant la teua obra ens podem trobar un bon repertori d'escultures urbanes i d'altres que han estat exposades a diferents museus i galeries d'arreu del món. Supòs que ha de ser diferent, almenys en la manera de pensar les obres, exposar al carrer de manera permanent o en una exposició, que és finita.

EL MIRALL

amb el suport de

Consell de Mallorca

- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

Formar part del paisatge és com una responsabilitat i un orgull; formes part del patrimoni d'una ciutat i és per sempre. Cada dia milers d'ulls t'observen, et jutgen; quan algú compra sents quelcom paregut. És també una responsabilitat. Tot i així, procur no plantejar-m'ho d'aquesta manera, ha de ser un pensament lliure i sense traves. Jo som de les que sempre pensen que l'art ha de ser tan lliure com sigui possible, com menys et pressiones més sincer ets, no t'has d'obsessionar amb res.

Però les exposicions, com aquesta que està a punt de cloure a Can Alcover, «La paraula als dits», tenen un final, i quan arriba, com et sents?

Sent una buidor immensa. És com una síndrome postpart. Et quedes buit i pensatiu quan tot és a fora, i et demanes: «I ara què?», i només hi ha una resposta: una altra gestació, un altre desenvolupament, una altra creació.

Per sort sempre hi ha alguna cosa que em mou a tornar a començar. Hi ha tantes raons per fer feina... Jo he aportat el meu granet d'arena a aquesta ciutat que tant estimo. Aquí he tingut el meu fill i he descobert la meua vocació.

Quan partia del seu taller, vaig dir: «Tanca bé la porta amb clau, que aquí hi ha coses massa guapes i atractives», i ella em respongué: «Van entrar a robar un dia i saps què van manllevar? Les eines. [Reim.]

**ELS
NOSTRES
POBLES**

suplement
d'EL MIRALL

amb el suport de:

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria de Presidència
Direcció General de Comunicació

**GOVERN
de les ILLES
BALEARS**

www.illesbalears.cat

Torna la Nit de la Cultura, aquesta vegada a Artà

MACIÀ CALAFAT

El Teatre d'Artà acollirà, per primera vegada, la Nit de la Cultura, la gran gala de la cultura organitzada per l'Obra Cultural Balear. L'acte tornarà a ser un espai de trobada de la cultura feta durant l'any a les Illes Balears en què es combinaran diferents formats musicals i audiovisuals. La data triada en aquesta ocasió serà el divendres 19 de desembre a les 21.00 hores i es transmetrà en directe per IB3, per Canal 33 i per la Televisió d'Andorra.

Com en cada edició, la Nit de la Cultura serà l'escenari del lliurament dels Premis 31 de Desembre i dels reconeixements al mèrit lingüístic amb què l'entitat guardona les persones i entitats que han destacat per la seva tasca a favor de la llengua, la cultura i el país. A més, serà l'ocasió per homenatjar el pintor Joan Miró, amb motiu dels vint-i-cinc anys de la seva mort. Miró va ser un dels principals renovadors de l'art contemporani. La seva vinculació a Mallorca i a l'Obra Cultural Balear feia necessari un petit homenatge, en forma d'un audiovisual sobre la vida i l'obra de l'artista. La Nit de la Cultura també difondrà l'audiovisual *Dones i literatura*, un homenatge a les dones dels Països Catalans i de tot el món que han participat de l'ofici de l'escriptura. La jornada també serà l'ocasió de commemorar una gran efemèride, la del vuitè centenari del naixement de Jaume I, el rei que va marcar el naixement de la Mallorca actual, de llengua i cultura catalanes. La Nit de la Cultura, com sempre, també recordarà les persones que ens han deixat durant el 2008 i que varen contribuir a la tasca de promoció

de la cultura i la identitat del nostre país.

El programa de la jornada incorporarà una mostra de la cultura feta a les Balears i al conjunt dels Països Catalans durant el 2008. Per començar, hi haurà una col·laboració musical entre el grup de folk valencià Al Tall i el cantautor mallorquí Tomeu Penya, que interpretaran conjuntament un fragment de la cantata *Vergonya cavallers, vergonya*, estrenada pel grup per commemorar el naixement de Jaume I. També inclourà una actuació de Pep Bou, artista que juga amb les bombolles de sabó i que serà acompanyat al piano per Andreu Riera. La Nit de la Cultura també serà l'escenari de l'actuació de Tiu, el grup revelació de la temporada, que interpretarà temes del seu primer disc, *Musicogastronomia*. Per últim, i a l'espera d'altres possibles incorporacions, el programa comptarà amb un espectacle de la ballarina Maria Antònia Oliver.

Presentació d'«El Mirall» a Porreres

El dissabte 8 de novembre va tenir lloc la presentació del suplement d'EL MIRALL *Els Nostres Pobles*, dedicat a Porreres.

Encetà l'acte el batle del municipi, Bernat Bauçà, que lloà la iniciativa de l'Associació El Mirall i es mostrà encantat de poder col·laborar-hi. Seguidament, hi intervingué Jaume Lladó, president de l'Associació, el qual explicà als presents els objectius de la publicació i també la seva estructura i seccions, i agrai a l'Ajuntament de Porreres

i a tot l'equip de col·laboradors que hagin fet possible l'edició d'aquest suplement.

Finalment, parlà Joana Mora, la coordinadora del dossier, la qual explicà el procés de gestació i d'elaboració de l'opuscle.

Abans i després del torn de paraules, hi hagué una actuació musical a càrrec dels músics porrerencs Ferran Vaquer i Antoni Servera. L'acte es tançà amb un petit refrigeri a base de productes locals gentilesa de l'Ajuntament.

El «Llibre dels fets» en versió digital

Dins les celebracions del vuitè centenari del naixement del rei En Jaume, un dels projectes més ambiciosos i en vocació de permanència és la publicació del *Llibre dels fets* en versió digital, que serà publicat dins el web *Recerca en acció*.

De fet, un grup de medievalistes de diverses universitats catalanes i valencianes ja han començat a publicar-hi un seguit de notes i comentaris per ajudar a entendre millor el *Llibre dels fets* i la figura de Jaume I.

La versió digital del *Llibre dels fets*, juntament amb els estudis i comentaris d'aquests experts, es penjaran a l'adreça: <http://www.recercaenaccio.cat/agaaur_reac/AppJava/ca/projete/080731-el-llibre-dels-f.jsp>

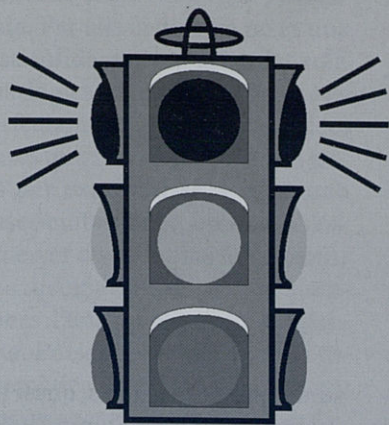
Està previst que aquesta edició permeti passar-ne els fulls, escoltar-ne una versió en àudio i accedir tant a la transcripció del text en català medieval com a una adaptació al català actual. També ens podrem informar dels usos i costums de la societat de l'època, la gastronomia medieval, les pràctiques religioses, les estratègies militars emprades, la medicina en els campaments, la diplomàcia i l'oratòria política, entre d'altres.

La crisi econòmica ja afecta les Illes Balears

S'esvaeix la previsió que la crisi econòmica afectaria menys les Illes Balears que la resta de l'Estat per mor del gran pes que hi té el sector turístic. Com a exemples del deteriorament econòmic, tenim l'augment dels concursos de creditors i la pujada de l'atur.

Quant al primer tema, el nombre d'empreses que s'han acollit al concurs de creditors el tercer trimestre del 2008 és de seixanta, més del tres-cents per cent superior al tercer trimestre de l'any passat, quan només n'hi va haver devuit. Quasi la meitat d'aquestes empreses pertanyen al sector de la construcció.

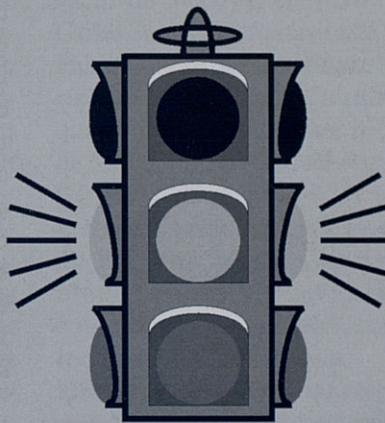
Tampoc no va bé l'ocupació. El mes d'octubre l'atur interanual ha pujat de 19.882 persones, més del cinquanta per cent que el mateix període de l'any passat. Les previsions del Govern són que a final del 2008 tinguem un tretze per cent de la població activa a l'atur.

VERMELL

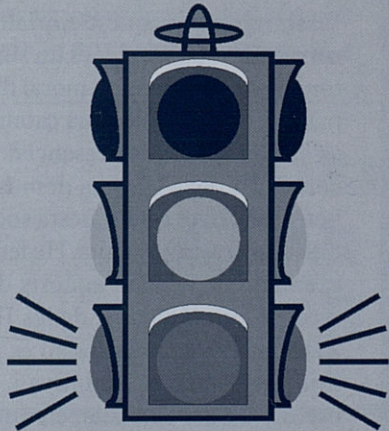
A Álvaro Middelmann, per reincidir en la seva actitud contrària a la llengua catalana. Ja durant el conflicte provocat pel president d'Air Europa, Hunold, el representant de la companyia a Espanya va defensar podicions de manca de respecte cap a l'idioma propi de Mallorca. Ara Middelmann ha començat una altra polèmica relacionada amb el Festival Música Mallorca. Middelmann ha «acusat» el Teatre Principal de demanar a l'organització de l'esdeveniment que respecti i faci servir la llengua catalana. Les motivacions polítiques que hi ha darrere la croada de Middelmann contra el català l'invaliden per ser president d'una entitat històrica com Foment del Turisme, que sempre ha assumit i respectat la llengua pròpia d'aquesta terra.

GROC

Al Parlament Europeu, per posar en marxa una versió del seu web en català. És una passa endavant en el procés de reconeixement de la llengua per part de les institucions comunitàries. Malauradament, no es tracta d'un avanç volgut pel Parlament Europeu, sinó d'una reacció davant l'èxit de la traducció sense permís de la plana al català feta per l'internauta Miquel Català, més visitada que la plana oficial de la institució. A més, europarlty, la nova televisió del Parlament Europeu, tampoc no incorpora la nostra llengua. Encara falta un llarg camí fins al ple reconeixement del català a les institucions comunitàries. Una llengua parlada per més de nou milions d'europaus hauria de merèixer més respecte per part de la institució que els representa.

VERD

A Google, per haver incorporat el català a Google Translate. L'eina permet traduir pàgines web en català a més de trenta-quatre llengües i viceversa, i significa un avanç important per a la visibilitat de la llengua catalana i per a l'accés a continguts escrits en els principals idiomes del món des de la nostra llengua. Aquest progrés ha estat possible gràcies a la tasca feta per milers d'internautes catalans durant els darrers anys, que ha permès fer avançar l'ús de la nostra llengua a la xarxa. Precisament Internet, espai de llibertat allunyat del control dels poders polítics i econòmics, ha esdevingut un dels àmbits en què la situació del català s'acosta a la normalitat.

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS

L'Oficina dels Drets Lingüístics és un mecanisme de defensa contra les agressions lingüístiques pel fet d'expressar-se en català. Si heu patit alguna agressió o discriminació per raons de llengua, podeu fer-ho arribar a l'Oficina pels mitjans següents:

Correu electrònic: drets@ocb.cat

Correu postal: Oficina dels Drets Lingüístics

C. del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos

07003 Palma

Telèfon: 971 723 299

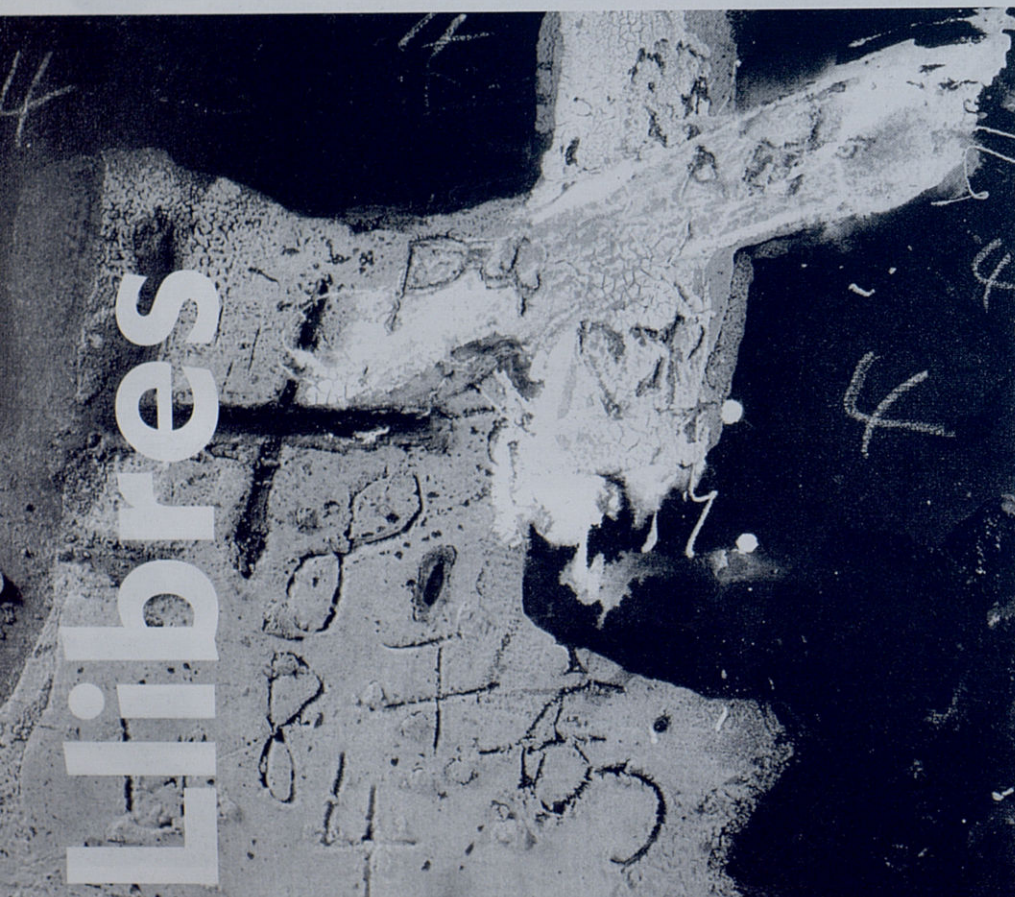
El Semàfor

De corrupcions i de polítics

BIEI MESQUIDA

El clima moral de la societat política balearica (no m'ha agradat mai que anomenin les Illes Balears com «les Illes»). I sabem, des de fa estona, que el llenguatge no és mai innocent. Feixista, ens digué que era, amb bones i sàvies raons, el mestre Barthes a la seva lliçó inaugural al Collège de France. Per què m'entusiasmen les digressions? Tota escriptura és una digressió?, sí, l'atmosfera ètica dels polítics balearics put de mala manera. Fa oi. Fa fàstic. No faré cap dossier periodístic sobre els pre-

sumptament corruptes, quasi tots del Pepé i uns pocs d'Unió Mallorquina, que ocupen els titulars d'aquests darrers mesos. Tot el ventall de malifetes que es poden fer des del poder –des de requalificar terrenys, emblanquinar diners, prevaricar, pagar comissions, falsejar contractes, etc., fins a utilitzar els euros públics per anar a cases de senyores com el Rasputin de Moscou o a cases de senyors com Casa Alfredo de Palma– formen el rosari, que sembla que encara no s'ha acabat, del darrer govern autonòmic de Jaume Matas, que per arrodonir la feta va partir just perdre les eleccions cap a Washington. Si aquest enfilall de corrupcions polítiques és un símptoma fefaent de la salut moral d'un país, l'estat de la llengua catalana en seria un altre prou essencial. La corrupció de la llengua demostra ben a les clares que aquesta societat balearica està malalta. He fet un exercici dur i difícil aquests darrers mesos en l'àmbit de les Illes Balears (evidentment això es podria extrapolar a Catalunya i, sobretot, al País Valencià, en què la situació és terrible): escoltar les sessions parlamentàries i les declaracions dels polítics i llegir els comunicats dels partits polítics, i m'he trobat amb un català bord, insegur, moll, malgirbat amb una sintaxi catastròfica, un vocabulari imprecís i una fonètica embullada. Diga'm com parles i et diré com penses. Els nostres polítics balearics pensen sense tenir controlats els esquemes mentals que organitzen la frase, manegen una llengua farcida de mots espuris, amb una construcció inconnexa i moltes de vegades calcada de l'espanyol i

Els cops de brotxa de Tàpies...

amb una semàntica vaga i esbravada. Per ells la llengua no és una cosa sòlida, un cos articulat amb una lògica interna que funciona perfectament quan tens les idees clares que troben les paraules justes per expressar-se. Parlar amb frases embastades, oblidar o desconèixer els pronoms febles, tenir una dicció confusa: tot són símptomes d'una banalitat moral espantosa. Potser la meua anàlisi és esquemàtica i molt generalitzadora, emperò he de dir que les excepcions que fugen d'aquestes regles són, per desgràcia, mínimes. Això és el que em preocupa, això és el que em fa tremolar, aquesta amplíssima no-cultura, metàstasi dins la classe política balearica, que ni s'adona del seu analfabetisme, ni de la seva mediocritat terrible, ni de la barbàrie que injecta a la vida pública. Si els polítics balearics (i molts d'altres que caldria que prenguessin llum de na Pastora) no en són conscients, difícilment podran canviar i avançarem dins aquest estat de desculturalització que és un dels genets d'una apocalipsi ordinària d'aquest nou segle. si no es té consciència de la

llengua pròpia, poc país es pot fer. Gens.

Un diccionari sensacional: com una novel·la bona

Una de les feines més emprenyadores que faig és tirar diaris i revistes. Som un amador apassionat de la lletra impresa en qualsevol suport. I no privilegii la lletra del llibre sobre la d'una revista o la d'un diari. I quan llegesc premsa em dedico a retallar planes, a guardar suplementos i crear uns arxius caòtics on conviuen un article de l'amic Climent Picornell sobre Manacor i Jovellanos, un reportatge de les Alcohol Free Areas, un suplement dedicat al cinisme radical (per cert, molt practicat per aquests polítics presumptament corruptes que quan parlen amb els periodistes sembla que són uns sants baixos que no han romput mai una vaixel·la) o una entrevista a Emili Manzano. I dins aquest fer dissabte de paperum, l'entrevista de Manzano m'ha redimit de la tasca ingrata perquè és una vertadera joia que, a més a més, m'ajuda a prologar el llibre que us vull presentar avui. Anem per feina. El

periodista Víctor-M. Amela demana a Manzano: Si li dic «cultura catalana», què li ve al cap? I ell contesta d'una tirada: «La cova de Randa on medità Ramon Llull, les novel·les de Mercè Rodoreda, el *Tirant lo blanc*, els poemes de Vinyoli, els instruments de juguet de Pascal Comelade, la cara de Blai Bonet, l'epistolari de Jaime Gil de Biedma i Gabriel Ferrater, la motxilla de Perejaume, els lloms de la Bernat Metge, els poemes eròtics de Vicent Andrés Estellés, els cops de brotxa de Tàpies, l'adjectivació de Sagarra, els pianos de Carles Santos, les fantasies de Sisa, Palau i Fabre bevent conyac a París amb Albert Camus i traduint a quatre mans el «Cant espiritual» de Maragall, *Els fruits saborosos* de Carner, l'Alcover-Moll, les calaixeres de Coromines, els fantasmes de Peruchó, els tics de Quim Monzó, la veu de la meua padrina cantant-me les rondaies vora el foc. Entre d'altres coses.»

He citat *in extenso* aquesta resposta per dos motius. Primer, perquè m'agrada una cosa de no dir allò que se li ocorre al director d'aquest magnífic programa *L'hora del lector*

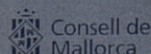
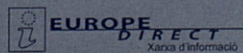
EXPOSICIÓ LA MAR DE LLENGÜES PARLAR A LA MEDITERRÀNIA

De l'1 al 21 de desembre
Hort del Rei - Parc de la Mar
Palma

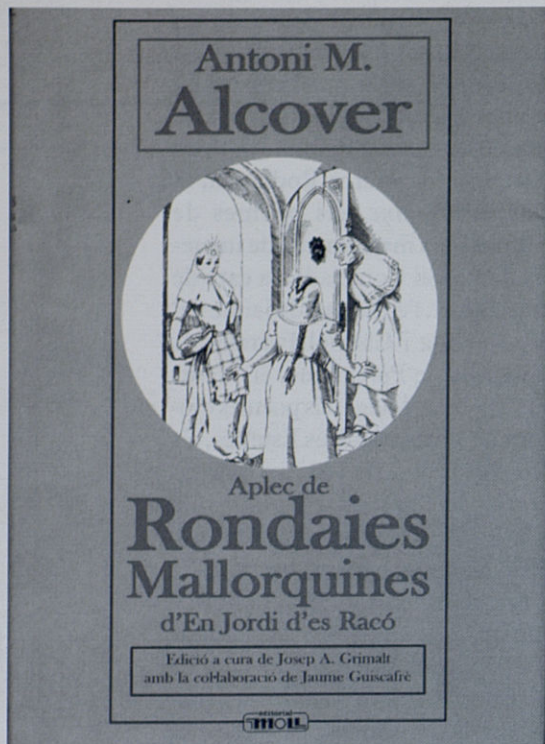
Generalitat de Catalunya

AMB EL PATROCINI DE:

HI COL·LABORA:

(Canal 33, els dijous, 10.50 del vespre) sobre la literatura, amb un ítem dedicat a les rondaies contades per la padrina. I segon, perquè va ser ell que aquest estiu em mostrà amb alegria el *Diccionari d'expressions lingüístiques recollides de les 'Rondaies mallorquines d'en Jordi des Racó'* (Mn. Antoni M. Alcover) (Editorial Moll). El vaig fullejar mentre preniem la fresca i em va entusiasmar. No cal repetir que tot lector bo, lector de bon de veres, estima els diccionaris perquè són eines essencials per a la seva lectura. Només els beneïts i els curts menyspreen els diccionaris. Els analfabets. I és una meravella aquesta feina dura, esforçada i llarga que ha fet Antoni Lluï Martí de cercar, classificar i ordenar un

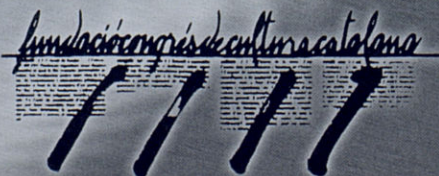
tesor de joies lingüístiques que ens ensenyen expressions que no coneixíem, ens en fan recordar d'altres que havíem perdut i ens refresquen aquelles que encara són vives i bategants dins la parla ordinària. Buidar les locucions, les dites, els refranys i tota casta d'expressions lingüístiques dels vint-i-quatre toms de les *Rondaies mallorquines* és una feina titànica que ha fet un home sol dins la tradició ben catalana d'Alcover, Coromines, Fabra o Moll. L'autor ho diu amb claredat a la introducció explicativa del diccionari: «El recull fou fet amb pretensions d'exhaustivitat, però sé que el meu propòsit ha quedat lluny d'aconseguir-se. Si el buidat dels textos hagués estat fet per un equip d'estudiosos eficients, podríem pensar amb prou possibilitats d'encertar que la frase que hagués passat per malla a un hauria estat recollida per un altre, però he hagut de fer la feina jo tot sol, i per molt que hi hagi posat tots els meus sentits i potències, i que hi hagi dedicat centenars i centenar d'hores, estic convençut que poden comptar-se per dotzenes les expressions lingüístiques que hi falten.» Aquesta declaració d'humilitat crec que és hiperbòlica perquè Antoni Lluï ens dona un cos lèxic de prop de 5.500 entrades que són més de 5.600 locucions i frases citades i explicades. Només puc dir que m'he enrotllat amb els mots guia i les expressions lingüístiques, que encapçalen en negreta les entrades, com si penetràs en un jardí ordenat i bell amb tota casta d'espècies, subespècies, varietats i cultivars

que m'omplien la boca de sabors i de gusts. La feina d'Antoni Lluï és d'un vertader amador de la llengua catalana dialectal que ens en fa veure els sentits dins contextos diversos, que ens mostra la riquesa d'un locució oblidada, que ens remou el nostre reservori de llengua fent-nos veure l'inacabable planter expressiu (ple de ginyes i enginyes, ple de diversió i ironia, ple de jocs) que posseïm. Expressions com «amb sa moneia ben aferrada», «ferir-se amb sos talons per ses anques», «dur fil a bollir», «escorxar es moix», «tenir ses formigues an es cap des tió», «no deixar rovis ni restagaies», ben usuals durant el primer terç del segle xx, s'han tornat fosques o han desaparegut. Antoni Lluï ens ajuda a reviscolar-les: és un diccionari fet d'adob vivificador. És un diccionari que es pot agafar per aprendre i també per gaudir, o combinant totes dues coses, gaudir aprenent. Me'l pas pels ulls molts de dies com si llegís un poema fondo o una novel·la apassionant. Aquest llibre és per a tots els públics (escolars amb ginyes, estudiants curiosos, immigrants savis, pares i mares vius, fadrins espavilats, forasters amables, tietes lluitadores, padri- nes intel·ligents i viudes no resignades), per a tots els amadors de la llengua catalana. I crec que els anirà molt bé als catalans del Principat, del País Valencià, d'Andorra, de Catalunya Nord i de l'Alguer, perquè els permetrà eixamplar uns coneixements locals que els faran anar més llatina la llengua, més sàvia i gustosa. Gràcies, Antoni Lluï!

EL MIRALL amb el suport de

Generalitat
de Catalunya

Invertim en futur

SFM
SERVEIS FERROVIARIS DE MALLORCA

tib
Transports de les Illes Balears

+ Velocitat + Confort

Adquisició d'11 trens elèctrics

- Velocitat màxima: 100 km/h
- Places assegudes: 122
- Places dret: màxim 390
- Climatització: sí
- Accessibilitat a persones de mobilitat reduïda.
- Tracció elèctrica.
- Baix nivell de renou. Rodes elàstiques.
- Sistema de videovigilància.
- Indicació de destí LED i anunci automàtic d'estacions

REOBERTURA DE LA LÍNIA MANACOR - ARTÀ

Nous trens amb unitats
elèctriques de pis baix

GOVERN
de les ILLES
BALEARS

www.illesbalears.cat

Conselleria de
Mobilitat i Ordenació
del Territori

Tomeu Ventayol: l'arquitectura del paisatge

JOSEP MARIA ALAMINOS

L'artista mallorquí Tomeu Ventayol exposa la seva producció més recent a la galeria Antoni Pinyol, a Reus (Tarragona). Pintures i escultures bidimensionals en què l'artista ens mostra la seva particular visió del paisatge, un paisatge reduït a l'essència pura, a la mínima expressió, i que aprofundeix el diàleg que es produeix entre absència i presència, entre ple i buit, entre espai i estructura.

Tomeu Ventayol (Alcúdia, Mallorca, 1945) és ja un referent essencial de la plàstica mallorquina contemporània. La seva dilatada trajectòria és dominada pel rigor i la solidesa d'un discurs que ha forjat amb un treball seriós d'investigació i de recerca en els camps de la pintura, l'escultura i el gravat.

Així, l'artista ha construït un llenguatge personal que ha evolucionat al llarg dels anys, i ha redescobert les noves possibilitats expressives i tècniques en l'àmbit de l'abstracció.

L'obra de Tomeu Ventayol ha transitat per l'abstracció matèrica i per l'abstracció lírica, i hi ha incorporat també elements propis del constructivisme, del neoplasticisme o del minimal, cosa que podem constatar a les últimes produccions

en què l'artista, partint d'una abstracció geomètrica, cerca la pura visual i incorpora un ritme poètic que aporta noves visions a la seva obra.

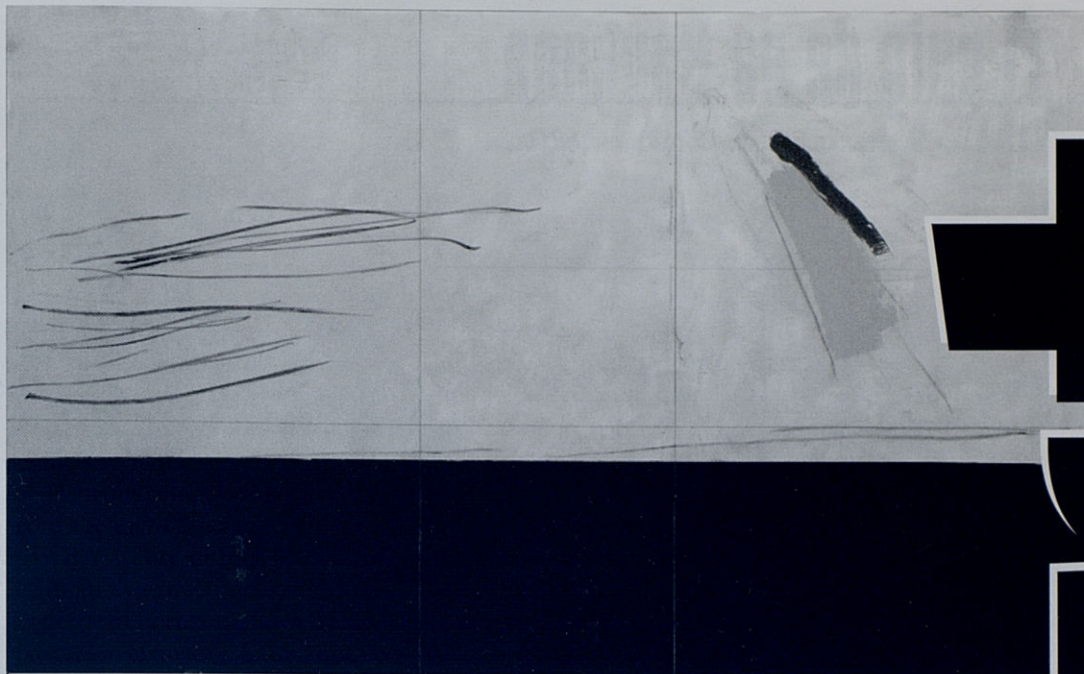
Tomeu Ventayol ha fet exposicions individuals a les Balears, a Ourense, Barcelona i Sant Sebastià, i la seva obra ha viatjat per gran quantitat de mostres col·lectives arreu d'Espanya i d'Europa. La seva obra, tant pictòrica com escultòrica, es troba en diferents col·leccions, museus i espais públics.

Geometria i gest – espai i abstracció

A l'exposició que presenta a la galeria Antoni Pinyol, i que consta d'una vintena de pintures i algunes peces escultòriques bidimensionals, Tomeu Ventayol utilitza les planxes d'alumini com a suport pictòric, i el ferro i l'alumini, a les escultures. A l'exposició hi trobam, principalment, formats rectangulars en posicions apaïssades o verticals, on l'artista treballa les estructures de les obres amb materials com els esmalts, el grafit o la barra de carbó, i utilitza recursos tècnics com els ratllats, els espatulats o els rascats.

S/t. Tècnica mixta sobre alumini. 60 x 200 cm. 2008.

S/t. Tècnica mixta sobre alumini. 125 x 200 cm. 2008.

Amb tots aquests elements, Tomeu Ventayol crea una obra austera i pura, a la recerca de l'equilibri. El fons de les obres apareix pintat d'un blanc subtil que serveix de suport als elements compositius que tenen, com a referent figuratiu, la idea de paisatge. Sobre els fons blancs, les estructures geomètriques, amb línies de grafit horitzontals i verticals, parcel·len el quadre. És així que se suggereix la línia d'horitzó, i serveix per separar terra i mar del cel. És l'arquitectura d'un paisatge on s'eliminen els elements superflus, on només preval allò elemental, on quadrícula i línia conviuen amb taca i color en equilibri perfecte.

Puresa i equilibri

La fredor de la geometria i la pureza del blanc es veuen envaïts pels elements que, juntament amb la línia d'horitzó, conformaran el *paisatge*: la mar representada amb les grans taques blaves; les impulsives línies ondulades que insinuen les muntanyes; les estructures elementals que configuren les cases; les taques gestuals, de colors bàsics, que conformen estructures escultòriques o arquitectòniques inserides al paisatge; els traços informalistes i enèrgics, amb gra-

fit o carbó, que simulen el cel, la mar, els núvols o els ocells... El paisatge de Tomeu Ventayol és un paisatge molt particular: existeix i no existeix alhora, i passa de ser una marina, o un paisatge de muntanya, a convertir-se en una composició abstracta que convida a la meditació.

Conceptualment, l'artista investiga les possibilitats del gest en l'espai, el considera com un ens concret i definit. En aquest espai hi ha geometria, estructura i desig de síntesi, que es conjuga amb el gest com a font d'alliberament i produeix el diàleg necessari entre el concepte pur de llibertat i la necessitat de generar tensions que es contraposen a l'ordre: és l'harmonia a partir de la dialèctica dels oposats, que es complementen.

A l'exposició de Tomeu Ventayol hi trobam, en definitiva, el treball d'un creador sincer i la maduresa d'una obra plàstica reflexiva que viatja cap a l'essència, una obra subtil i equilibrada plena de força visual i, també, poètica.

Tomeu Ventayol
«Pintures i escultures»
Galeria Antoni Pinyol, Reus
(Tarragona)
Fins al 4 de desembre

Tendències

El puig de na Bauçana

GASPAR VALERO

De Puigpunyent a Calvià pel camins vells del domini feudal del bisbe de Barcelona

Itinerari:

Puigpunyent – coll del Molí de Vent (Galilea) – pla de Son Cortei – puig de na Bauçana (cim) – pla de Son Cortei – rota de Baix – ses Llegítimes – na Morruda – parcel·lació de Son Font – la vall Negra – Calvià

Horari aproximat:

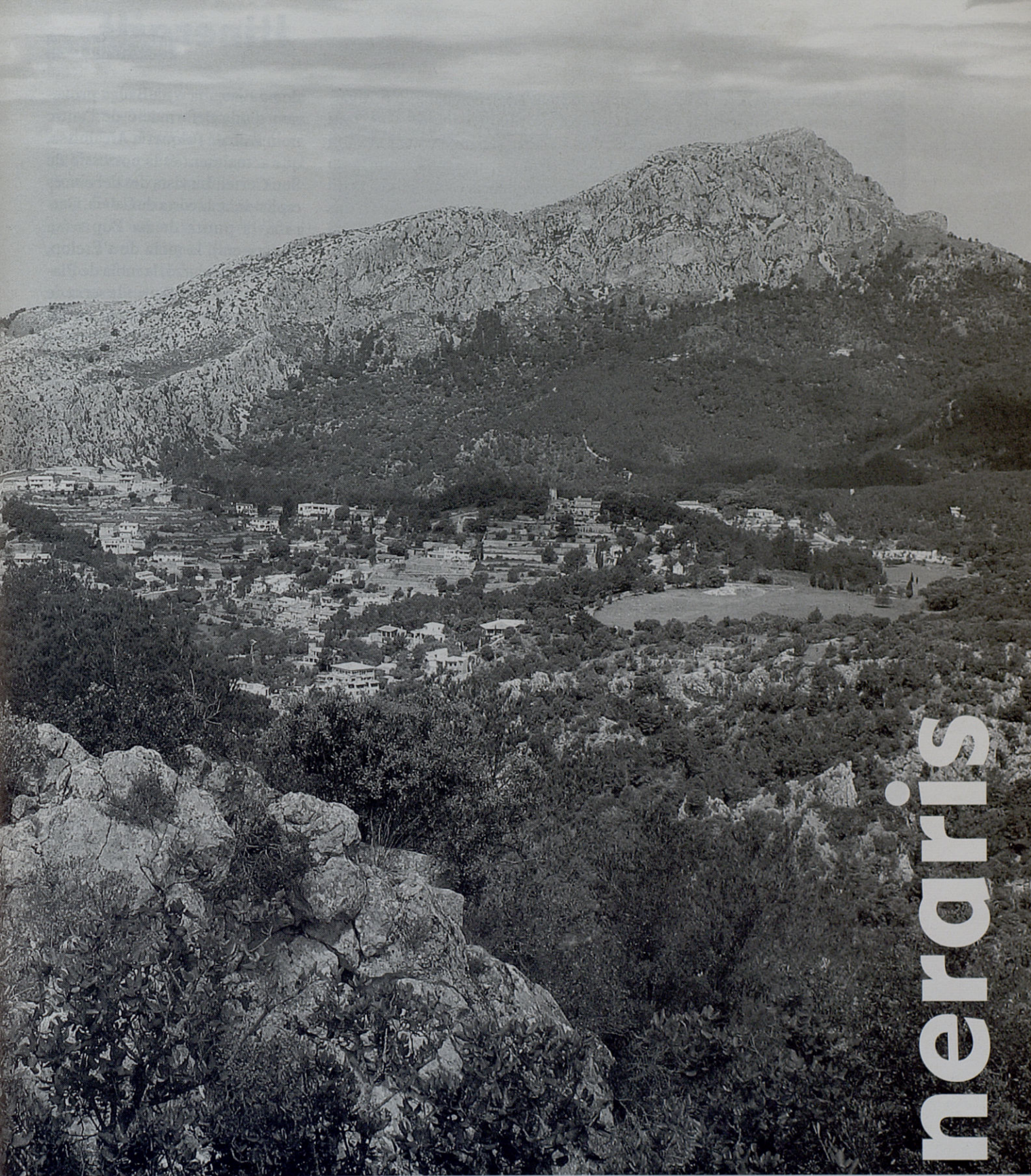
3 h 30 min (temps aproximat de marxa, sense les aturades)

Aquesta excursió discorre en bona part per un dels camins vells que comunicaven dues de les viles de l'anomenat Pariatge, zona que correspongué en el repartiment de després de la conquesta catalana de Mallorca al bisbe de Barcelona Berenguer de Palou. Els ajuntaments de tot Mallorca, el de Calvià inclòs, haurien de donar exemple de respecte i homenatge a aquestes figures essencials per a la nostra història, i envers la llengua – la nostra, la catalana – que ens aportaren. Partim de l'església parroquial de Puigpunyent, vers ponent, per la carretera de Galilea (Ma-1032, es Capdellà-Puigpunyent). Per l'asfalt, passam el quilòmetre 11 i, després, deixam a l'esquerra el camí del cementeri. Un poc més endavant, vorejam la contrada dita sa

Cova de sa Jaia i, abans del quilòmetre 10, arribam a l'indret denominat el pla de sa Font Blanca. A la dreta de la carretera, després de s'Albelló, avançam per l'anomenada Drecera Curta, que torna a l'asfalt un poc més amunt. A l'esquerra, enlairat, queda l'hort de Con-

ques. Un poc més amunt, a l'altura del quilòmetre 9,500, comença, també a la dreta, l'anomenada Drecera Llarga, que realment és un tram del camí vell de Galilea, un camí de ferradura que puja pel coster. Alguns minuts més amunt, travessam un camí de carro que,

Itineraris

per l'esquerra, passa per la font de sa Roca i arriba fins davant l'entrada a Conques. A l'altra banda d'aquest camí continuam la pujada pel camí vell, en part escalonat. Després d'enllaçar novament amb la carretera, arribam al coll del Molí de Vent (km 8,350), ja a prop

de Galilea. En el mateix coll, abandonam la carretera i anam pel camí que es troba més a l'esquerra del portell del camí asfaltat de Son Cortei. Immediatament, superam una barrera de metall, amb un pujador a la dreta. Salvat el pujador, ens dirigim pel camí de la dreta.

Entre pins, alguna alzina i algun garrover, avançam per un camí de carro que es converteix en una pista forestal i deixa altres camades secundàries a l'esquerra i a la dreta. A la dreta podem veure les cases de Son Cortei mentre que la silueta del puig de Galatzó es di-

buixa alterosa rere Galilea. A uns dotze o tretze minuts de caminada ens surt a l'encontre un entreforc important de camins, punt on continuam pel camí de l'esquerra, per tal de pujar al cim del puig de na Bauçana. El de la dreta va cap a Son Font i Calvià, per on anirem en davallar del cim.

El nostre camí ara és una pistota rosta que puja entre pins, alzines, arboceres, mates, botges, estepa blanca, xiprell, argelaga i càrritx. Dos minuts després de la bifurcació, deixam a la dreta un forn de calç interessant, seguit un poc més endavant d'un altre, ara a l'esquerra. Després d'un revolt a la dreta, podem observar el cim de puig de na Bauçana. A uns cinc minuts del revolt, a la dreta, un poc separada del camí, es troba un rotlle de sitja i una barraca de carboner coberta. Uns sis minuts més endavant, entre alzines, passam un portell amb barrera de fusta que s'obre en una paret seca i entram en el pla de Son Cortei. En aquest punt el bosc deixa pas a un gran sementer que antigament era conreat. El camí de carro s'acaba i continuam per un tirany que passa per damunt restes

de marjades molt baixes, entre garrovers, algunes figueres mortes i argelaga, i anam a cercar el camí de ferradura que puja al cim, amb certa tendència cap a l'esquerra. El camí de pujada passa una pareteta derruïda, deixa un rotlle de sitja i una altra barraca coberta, amagada entre la vegetació, a l'esquerra, i aviat descriu revolts curts i amb graons rústics. És una via oberta pel Foment de Turisme de Mallorca amb l'objectiu de poder assolir el cim per camí. La pujada és molt ràpida, entre pins, alzines i ullastres. Amb devers deu o onze minuts de pujada arribam a un passet on notam roques carbonatades, amb dos revoltets que ens deixen en un graó situat just abans del cim, que queda a la dreta. Pels voltants, observam exemplars de la planta anomenada garrover bord o del diable (*Anagyris phoetida*). La summitat del puig de na Bauçana és un esperó rocós coronat per un vèrtex geodèsic, i té una altitud de 614 metres. També és denominat na Bauçà, sense la típica feminització, i el puig des Còssil, per la forma de ribell que té vist des de baix; sembla que els noms

de na Bauçana o na Bauçà provenen d'una deformació de l'antic nom àrab de l'alqueria Alcabussa, que actualment és la possessió de Son Cortei. La vista des del cim és esplèndida: la costa de Calvià, Garrafa, la punta de na Popis (sa Dragonera), la mola de s'Esclop, el puig de Galatzó, la mola de Planícia, la Fita des Ram, i la serra de Tramuntana que s'allarga cap al nord-est. A prop queda la serra des Burotell i, a migjorn, apareix la serra de na Burguesa i, rere, la badia de Palma, amb el cap Enderrocat i, si el dia és bo, l'illa de Cabrera.

Davallam del cim pel mateix lloc de pujada, fins que arribam al pla de Son Cortei. La nostra ruta continua pel mateix camí per on hem pujat, ara cap a ponent. Passam el portell de l'alzinar i tres minuts després tenim la barraca coberta, ara a l'esquerra. Cinc minuts més endavant el camí volta a l'esquerra i després passam vora el forn de calç, que ens queda a l'esquerra. Tres minuts més avall, arribam a l'entreforc de pistes, on voltam a la dreta.

Immediatament després d'aquest important entreforc, hem de po-

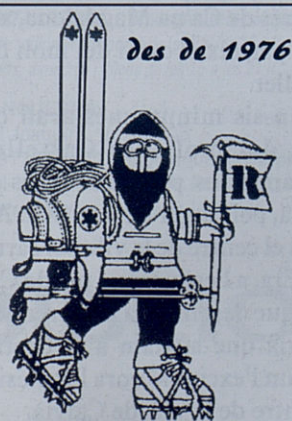

sar atenció perquè abandonam la ruta coneguda en la pujada, que ens conduiria al coll del Molí de Vent de Galilea, i voltam a l'esquerra pel primer camí que apareix, en angle agut. És una via planera, amb marjades pels voltants i amb oliveres i pins, i amb estepes blanques. El camí es dota a la dreta d'un marge de sosteniment, ja que per aquest costat el terreny dissenya una declivitat que acaba en un comellar profund. Quatre o cinc minuts més endavant, deixam de banda un camí amb barrera de fusta a la dreta, que va cap a Son Cortei. El camí descriu una volta a l'esquerra, per franquejar el tàlveg del comellar de ses Covotes, que cau cap a la dreta; mentre, fan acte de presència redols de pinar i d'ullastres. A continuació, passam vora el comellar des Cocó de na Quintana, amb un marge de sosteniment espectacularment alt; es tracta de petites comes que fan de capçalera a la coma des Llamp i al torrent de Son Martí, pregones fondalades que desguassen properes as Capdellà. A tretze o catorze minuts d'anar per aquest camí, passam un portell amb restes de barrera de fusta. Mentre, a la dreta, observam els perfils del puig de Galatzó i de la mola de s'Esclop. El camí es dota d'escopidors de protecció, a la dreta, amb el marge en forma de talús. Un marge de sosteniment altíssim ens acompanya enfonsat a la dreta i arribam així a les ruïnes d'una barraca, que queda a l'esquerra. La denominam la caseta de sa Rota de Baix, i és una resta de les pobres explotacions agrícoles d'aquesta contrada.

Des de la rota, continuam en direcció a migjorn, amb la moleta de s'Aigo (461 m) a l'esquerra i la penya Blanca a la dreta, vora el coster de ses Gatoves. Caminam vora algun claper i per un pinaret, amb estepes blanques, ara per la contrada de sa Planeta, amb la rota des Tirulí a l'esquerra. El puig Falcó

(435 m) s'alça modestament a la dreta. A sis o set minuts de la barraca, arribam a una barrera de fusta, vora el canvi de terme municipal, ja que abandonam el de Puigpunyent i entram al de Calvià. Hi ha marges pels voltants i la vegetació és constituïda per pins, ullastres, alguna alzina, xiprell,

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 716 731

Fax 971 718 597

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

càrritx, aladern i gatoves. La via s'eixampla, i avançam per camí restaurat, entre reixes de filferro. Arribam així a un planiol desforestat, on passam sota els fils d'una conducció elèctrica. A la dreta queda una barraca, que anomenam caseta de ses Llegítimes, amb un camí propi; mentre, a l'esquerra apareix un sementer d'ametlers. Una lleugera pujadeta ens deixa vora una paret seca, a l'esquerra. Ullastres, algun garrover, porras-ses i estepes blanques ens acompanyen en el curt ascens fins a la barrereta que ens situa en l'asfalt de la parcel·lació de Son Font, en l'indret anomenat na Morruda. El portell mostra brancals grossos folrats de pedra, amb un pas per a vi-anants a la dreta.

I ara, un poc de paciència, perquè durant uns vint minuts l'excursió discorre per l'asfalt de Son Font, entre xalets de bones dimensions. A la dreta queden els xalets dits Bon Lloc i Sa Sitja. Tres minuts després de l'anterior portell, en trobam un altre, amb pilons encara més alts. A l'esquerra queda Es Pedregar i a la dreta Dalt Son Font, i després segueix un revolt a la dreta i un altre a l'esquerra. Posam atenció al proper entreforc, perquè a la dreta apareix el carrer del Molí Fariner, per on continuam; uns cartell ens indica que Calvià es troba a 40 minuts. Davallam per

aquest vial fins que, uns cinc minuts després, arribam a una bifurcació, per on hem d'anar vers la dreta, pel camí des Pou Nou. Tres minuts més avall, l'asfalt s'acaba i, després d'unes barreres de fusta, es consolida un camí de carro. A tres o quatre minuts d'anar sense asfalt, arribam a un entreforc, on voltam a l'esquerra, deixant de banda el camí de la dreta, que va a l'aljub des Pou Nou. Ara davallam per un camí de ferradura, rost avall, entre mates i pins. Uns deu minuts més avall, arribam a un aljub, a l'esquerra del camí; és de planta rectangular i té coberta de volta de canó. Cinc minuts després, enllaçam amb un camí de carro transversal, que agafam per l'esquerra. Prest trobam una casa d'un

aiguavés, a l'esquerra del camí. Poc després, enllaçam amb la carretera asfaltada que prové de Son Font, a la part baixa de la vall Negra, punt on voltam a la dreta. Ja per l'asfalt, just després, a la dreta apareix la casa que acollia el restaurant anomenat Es Comellar. Després de Ca na Magdalena, a la dreta parteix el camí del molí del Castellet.

Cinc o sis minuts més avall del camí del molí des Castellet, arribam a les primeres cases de Calvià, pel carrer de Son Mir. Assolim el centre de la vila pel carrer de s'Era, a l'esquerra, i pel de Can Ros, que desemboca al carrer Major, via que agafam a la dreta i acabam l'excursió vora l'església i el centre de la vila de Calvià.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

TERRENO

Dos de Maig, 1 - 07015

☎ 971737709 - bibelterreno@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1 - 07007

☎ 971490354 - bibcoll@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

ESTABLIMENTS

Carretera Esporles, 183 - 07010

☎ 971765192 - bibestabliments@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

GÈNOVA

Barranc, 22 - 07015

☎ 971405481 - bibgenova@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2 - 07009

☎ 971207505 - bibsaindiateria@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

MOLINAR

Xadó, 3b - 07006 Palma

☎ 971247649 - bibmolinar@sfa-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3 - 07007

☎ 971242155 - bibpoligondellewant@sfa-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

RAFAL VELL

Joan Estelrich Artigues, 50 - 07008

☎ 971474414 - bibrafalvell@sfa-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON SARDINA

Camí Passatemp, 123 - 07120

☎ 971438473 - bibsonsardina@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

COORDINACIÓ DE BIBLIOTEQUES

Almudaina, 7A - C.P. 07001

HORARI: *dilluns a divendres (8-15 h)*

e.mail: [bibiblioteques@sfa-palma.es](mailto:biblioteques@sfa-palma.es)

CORT

Pça. de Cort, 1 - 07001

☎ 971225962 - bibcort@a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h.*

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

RAMON LLULL

Institut Balear, s/n - 07012

☎ 971299260 - bibramonlull@sfa-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h.*

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27 - 07012

☎ 971722092 - caguilo@sfa-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 8.30 a les 14.30 h.*

Dimarts també de les 17 a les 20 h. Especialitzada en art

ESTUDI GENERAL

St. Roc, 4 - 07001

☎ 971495346 - bib.estudigeneral@a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 9 a les 13 h.*

i de les 16.30 a les 20.30 h.

INFANTIL

Antoni Planas Franch, 4 - 07001

☎ 971719190 - bibinfantil@a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 16 a les 20 h.*

Dissabtes de 9.30 a 13.30 i de les 16 a les 20 h.

OLIVAR

Pça. de l'Olivar,

edifici Mercat de l'Olivar, 1ª planta - 07002

☎ 971726580 - bibolivar@a-palma.es

Horari: *dilluns a divendres de les 8 a les 14 h.*

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

S'ARENAL

Pça Gaspar Rullan, 5 - 07600

☎ 971492866 - bibarenal@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9 - 07003

☎ 971758871 - biblanquerna@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34 - 07013

☎ 971286069 - bibstacatalina@sfa-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON CLADERA

Cala Mitjana, 41 - 07009

☎ 971470839 - bibsoncladera@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9.45 a les 13 h.

SON FERRIOL

St. Joan de la Creu, 43 - 07198

☎ 971429856 - bibsonferriol@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

SON FORTEZA

Sant Isidre Llaureador, 25 - 07005

☎ 971243983 - bibsonforteza@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON GOTLEU

Regal, 105 - 07008

☎ 971273507 - bibsongotleu@sfa-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A - 07013

☎ 971792337 - bibsonrapinya@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON XIMELIS

Cap Enderrocot, 14 - 07011

☎ 971791233 - bibsonximelis@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31 - 07199

☎ 971742036 - bibsantjordi@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

Tendències **cinefàgia**

Erotisme sense sexe

MATÍAS VALLÉS

El cinema espanyol ha descobert l'erotisme sense sexe, i aquí estam nosaltres per patir-lo. Atès el ritme habitual de producció, podem parlar en puritat d'una allau de títols que arriben amb l'esquer implícit d'un desplegament de carn, traït per la versió en cel·luloide. En la transició —anava a escriure «en la postguerra», i potser no anava gaire desencaminat—, s'ocultava l'ingredient sexual per considerar que la població no estava preparada per al llibertinatge. Avui s'omet perquè es considera que estam fastiguejats de sexe gratuït. En ambdues èpoques costa distingir l'estafador de l'estafat. Per concretar, ens estam referint a *Diario de una ninfómana* i a *Los años desnudos*. *Clasificada S*.

Mai no se m'acudiria llegir *Diario de una ninfómana*, i tant de bo tampoc no se m'hagués acudit veure la pel·lícula. Com sol ser habitual en aquests casos, les gens originals peripècies que s'hi han inclòs procedeixen de la suposada autobiografia d'un ésser real, la qual cosa només garanteix que les mentides en qüestió duen una signatura adossada. Un lector vigilant argumentarà que l'absència de sexe es veu suplida per una notable presència de nuesa a càrrec de Belén Fabra, en contravenció aparent del nostre magistral titular. Això no obstant, el despullament del vestuari es deu al fet que la protagonista actua millor nua, i quasi m'atrevesc a afegir-hi que només actua en aquest estat. Quan es ves-

teix, perd convicció, i l'atenció de l'espectador es desplaça a l'ingent nombre d'activitats que suposarien una pèrdua de temps menys costosa que una cinta que s'hauria d'haver titulat *La ninfòmana que quería ser ama de casa*. Per favor, no més pel·lícules en què les prostitutes s'enamoren dels clients. L'amor sempre és impur, exigim almenys uns àtoms de puresa a la sexualitat. I, per cert, hi ha més erotisme en aquest paràgraf que en l'onada de produccions libidinoses que us estripam avui perquè no hi malgasteu la vostra existència.

A *Diario de una ninfòmana enamorada*, no podem desdenyar l'interès per contemplar la pitjor interpretació de Leonardo Sbaraglia de què es té notícia. Quin saludable grau de llibertat permet la consciència que no haurem de suplicar una entrevista amb actors mediocres, la necessitat d'accés està mantant el periodisme. Per exigències del guió, l'actor argentí insulta la mallorquina Llum Barrera, que aporta les racions indispensables d'actitud interpretativa que caldria esperar en un producte d'aquesta índole. Se'ns havia oblidat precisar que les pel·lícules que avui ens ocupen, i la pràctica totalitat dels títols del cinema espanyol, es caracteritzen per l'obligatori vessament de llàgrimes a càrrec de tots els participants en el projecte. La llavor d'Almodóvar i el seu cinema d'UCI –endevinau-ho, el seu pròxim protagonista és cec– ha enverinat els seus infinits imitadors.

Tinc quelcom positiu per dir de *Diario de una ninfòmana obsesionada por fundar un hogar*? Sí, però no m'hi cap. La pel·lícula en qüestió podria estar patrocinada per Joseph Ratzinger, carregada com està de moralitats repel·lents i de la convicció que el matrimoni és l'únic destí noble per a l'esfera humana. Cinema eròtic, sens dubte. La situació empitjora en *Los años desnudos*, en què la fallàcia s'apodera del projecte des del títol mateix. El relat sobre l'esplendor del cinema S compta amb un trio protagonista compost per Cande-

la Peña, Goya Toledo i Mar Flores. Plantejam, a continuació, la més innocent de les qüestions. Posats a despullar-se com es promet des del primer moment, quina de les actrius esmentades desitjaria veure en carn viva l'audiència, preferentment la masculina? Com us podeu imaginar, la primera de les esmentades és l'única que escomet amb notable professionalitat un *full frontal nude*, i fins i tot una de les cèlebres escenes de llit del cinema de l'època. Les seves companyes de repartiment compleixen els codis exigibles en una mostra de cinema diocesà. Un espectador benèvol assenyalara que els diàlegs adequadament cintrats haurien de compensar un desenvolupament gens epidèrmic, a falta de trobar algun atractiu a Mar Flores vestida.

Nadiuska, Agatha Lys i Susana Estrada –amb un paper episòdic d'entrevistadora intrèpida– no es mereixien aquesta lasciva revisió de la seva aportació a l'alliberament espanyol. Com a màxim, l'espectador haurà de regalar-se amb un escot de Mar Flores que Angela Merkel rebutjaria per massa pudorós. Asseguren que la musa del cuixé ha millorat en les seves prestacions artístiques. A falta de saber com podria empitjorar-les, en aquests casos sempre hi ha la possibilitat que l'encerti tangencialment, perquè interpreta un perso-

natge que comparteix les seves mai ben ponderades mancances. En els temps de crisi, s'ha necessitat l'aportació de dos directors de sexes distints per arrodonir *Los años sin desnudos*.

En el joc de les semblances, la Mar Flores de *Classificado S para menores* equival a la Belén Fabra de *Diario de una ninfòmana aburrida*, amb roba i sense. Candela Peña quedaria emparellada amb Llum Barrera, com a únics éssers vius conscients que exerceixen una professió per al consum de la qual cal desemborsar més de sis euros la peça. Finalment, Goya Toledo aportaria l'equivalent d'Àngela Molina, dues actrius amb voluntat de clasicisme a l'estil d'Irene Papas, encara que no hagin trobat el vehicle adequat per a les seves desmesurades pretensions. Fins i tot en la pitjor de les pel·lícules, i avui n'anam servits, és obligatori rastrejar un desenllaç esperançador. El cinema hispanomexicà ofereix perspectives més saludables que l'estrictament espanyol, segons ho demostra *Sólo quiero caminar*. Mai no hauríem imaginat que el director de la insuportable *Alatriste* pogués subjugar-nos amb un quartet de delinqüents femenines, Ariadna Gil, Victoria Abril, Elena Anaya i Pilar López de Ayala. Fins i tot es despullen esporàdicament, a diferència del que passa en les pel·lícules eròtiques.

EL MIRALL

FES-TE'N SOCI

Emplena aquesta butlleta amb les teves dades i envia-la al fax 971 719 385.

Nom i llinatges

DNI o NIF

Data de naixement

Adreça

Població

Codi postal

Telèfon

Telèfon mòbil

Adreça electrònica

DADES BANCÀRIES

Nom i llinatges del titular del compte

Nom del banc o caixa

Adreça i població de l'oficina

Codi del compte del client

Entitat

Sucursal

DC

Número de compte

Sol·licit que carreguin al meu compte la quota:

Marcau amb una creu la modalitat de quota elegida. El cobrament s'efectuarà anualment mitjançant la presentació del rebut al banc o a la caixa.

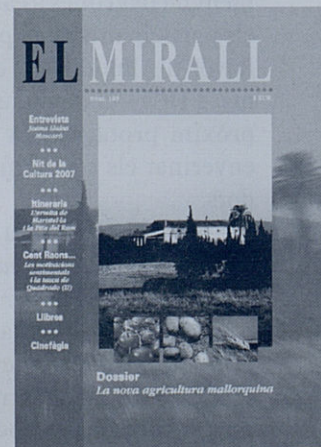
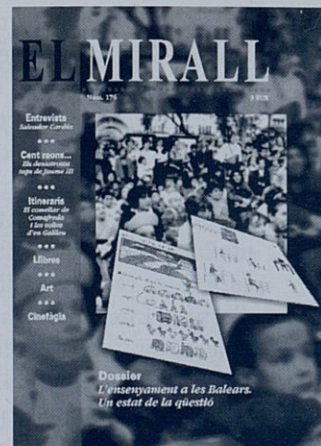
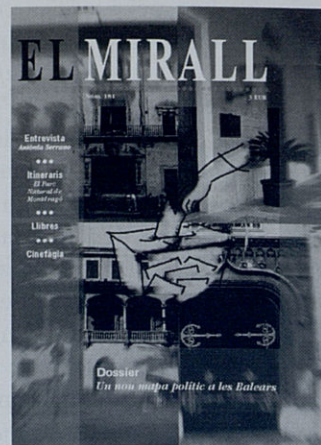
☐ 25,00 €

☐ Aportació especial (indicaue-ne l'import): €

Signatura de l'associat/da:

☐ Accept expressament els termes de la clàusula de tractament de dades *

*Clàusula de tractament de dades: D'acord amb la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, les dades recollides en aquest formulari s'inclouran en un fitxer automatitzat del qual és titular l'Associació El Mirall. Les teves dades es podran utilitzar per gestionar la teva col·laboració i per enviar-te informació de l'associació i d'entitats col·laboradores. Per exercir el dret d'accés, d'oposició, de rectificació o de cancel·lació, cal que enviis un escrit adreçat a l'Associació El Mirall, carrer del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos, 07003 Palma.

Sa nostra

actitud

Enguany,
13'3 milions
d'euros en
obra social

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

VACUNA'T!

GRIP 08
JA SOM AQUÍ!

CAMPANYA DE
VACUNACIÓ ANTIGRIPAL
15 OCT - 28 NOV

**SI ESTÀS INCLÒS EN ALGUN DELS COL·LECTIUS SEGÜENTS
ACUDEIX A VACUNAR-TE AL TEU CENTRE DE SALUT.**

- Persones que tenen 65 anys o més.
- Persones que pateixen afeccions pulmonars cròniques.
- Persones amb malalties metabòliques com diabetis, amb afeccions cardiovasculars cròniques, afeccions renals cròniques i hepàtiques.
- Embarassades en el segon o tercer trimestre.
- Persones immunodeprimides i les que pateixen anèmies severes.
- Persones que conviuen amb aquests malalts crònics.
- Personal sanitari i de residències de persones majors, educadors, personal de seguretat, com policies o bombers.

PER A MÉS INFORMACIÓ, TELEFONA AL

061

**CONSULTA EL TEU METGE
DE CAPÇALERA, PEDIATRE
O PERSONAL D'INFERMERIA**

GOVERN
de les IL·LES
BALEARS

www.illesbalears.cat

Conselleria de
Salut i Consum